

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGT & DATA

Medlemsblad for DIS-Danmark

ÅRGANG 29 · Nr. 2 · 2014

Udgives af DIS-Danmark

Databehandling i Slægtsforskning
www.slaegtodata.dk
admin@dis-danmark.dk

Adresseændringer:

opdateres af medlemmet selv via hjemmesiden.

Log ind og vælg "Mine indstillinger" øverst til højre.

Læs evt. mere her:

www.slaegtodata.dk/foreningen/adresseaendring-m.m

Redaktionen:

Kathrine Tobiasen, ansvarshavende redaktør
Korsagervej 13, 8940 Randers SV
Tlf. 41 28 65 30

tobiasen@dis-danmark.dk

Redaktionsmedlemmer:

Gitte Christensen og Henning Karlbj

Korrektur:

Gitte Hovedskov og Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via hjemmesiden:
Foreningen / Bladet Slægt og Data,
Kontakt redaktionen.

Layout, sats og tryk:

Grafisk Data Center ApS, tlf. 66 12 10 30
Trykoplæg: 8.100 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.

Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.

Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler.

Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse, ligesom redaktionen skal have tilsendt en kopi.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:

1. august 2014
1. november 2014
1. februar 2015
1. maj 2015

Udkommer:

September 2014
December 2014
Marts 2015
Juni 2015

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

Årskontingent: 200 kr.

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 2 – juni 2014

- 3 DIS-Danmarks 25-års-jubilæum
- 4 Nyt i arkivet – især om ejendoms historie
- 6 Digitale lægdsruller (landruller) i Daisy
- 8 Kriminalhistorie – Historie i øjenhøjde
- 10 Lær at læse gotisk
- 11 kriminalhistorie.dk – processen
- 14 Generalforsamling 2014
- 20 Familieminder og folkeminder
- 20 Hans Jensen og Maren Nielsdatter. Lidt om navne før i tiden
- 27 God søgemetodik for slægtsforskere
- 28 Transskription af den gotiske tekst
- 29 En perle til dronningen
- 34 Sådan forløb en skiftesag i 1700-tallet
- 36 Boganmeldelser
- 38 Kalender
- 39 DIS-Danmarks bestyrelse
- 40 Årets begivenhed for slægtsforskere

Dansk/norsk slægtsforskerkonference

DIS-Danmark og DIS-Norge arrangerer den 19.-21. september 2014 en fælles konference i Oslo.

Fra DIS-Danmarks side planlægger vi en udflugt, hvor vi tager færgen fra København fredag eftermiddag. Der vil være foredrag og faglige oplæg undervejs. Om lørdagen er der konference i Oslo, og om eftermiddagen tager vi færgen tilbage til København, hvor vi ankommer søndag formiddag.

Læs mere om konferencen på hjemmesiden senere.

SLÆGT & DATA
Medlemsblad for DIS-Danmark
ÅRGANG 30 · Nr. 2 · 2014

Forsidefoto

Ved DIS-Danmarks 25-års jubilæum blev de nulevende medlemmer af foreningens første bestyrelse udnævnt til æresmedlemmer.

Her poserer tre af dem med deres diplomer; fra venstre ses Tommy P. Christensen, Poul Steen og Ole H. Jensen.
Foto: Arne Christiansen

DIS-Danmarks 25-års-jubilæum

Den 24. maj fejrede DIS-Danmark, at foreningen nu har eksisteret i 25 år. Det skete ved en reception i den smukke Harsdorffsal på Rigsarkivet. Der var flere taler og mange smukke ord, ikke mindst fra rigsarkivar Asbjørn Hellum, der både takkede for godt og frugtbart samarbejde med DIS og advarede mod at stivne, når foreningen nu har passeret de 25 år. Og der blev udnævnt en stribe æresmedlemmer.

De fem æresmedlemmer, der kunne være til stede, poserer her for fotografen. Det er fra venstre: Finn Grandt-Nielsen, Georg Agerby, Tommy P. Christensen, Poul Steen og Ole H. Jensen. Humøret var højt! De ikke-tilstedeværende æresmedlemmer er Gert Krabsen samt Hanne og Bent Rud.

Københavns Stadsarkiv havde en stand ved receptionen, hvor det præsenterede en del af sine spændende aktiviteter. Der arbejdes for tiden med at indsamle skoleerindringer. Her ses rigsarkivar Asbjørn Hellum i samtale med arkivets NEA-konsulent, Jeppe Christensen. NEA står for Netværket Elektronisk Arkivering.

Et af dagens højdepunkter var udnævnelsen af æresmedlemmer. Alle medlemmer af foreningens første bestyrelse blev udstyret med et diplom og livslangt gratis medlemskab. Her er formand Susanne Fuglsang i gang med at uddele chokolade til fire af æresmedlemmerne; det femte stødte til senere på dagen, og tre kunne af private årsager ikke deltage i festlighederne.

DIS-foreningerne i Norge og Danmark har et fint og tæt samarbejde, og DIS-Norge deltog i receptionen med en stand og deres flotte plakat. Besøgende kunne her få lidt hjælp og vejledning til anesøgning i broderlandet. Fra venstre ses den nye formand, Tone Eli Moseid, Mette Gunnari og den netop afgåede formand, Torill Johnsen.

Tove og Ole H. Jensen har været med i DIS-Danmark fra den helt spæde start som arbejdsgruppe i 1987. De deltog begge med stor fornøjelse i receptionen og fandt også lejlighed til at lytte til lydoptagelser, som

Der blev ikke kun set tilbage på fortidens bedrifter. Mette Gunnari fra DIS-Norge trak linjer ud i fremtiden, da hun levende fortalte om sine erfaringer med DNA-slægtsforskning, sekunderet af Arne Christiansen fra DIS-Danmark. Noget, vi kommer til at høre mere til!

Københavns Stadsarkiv havde med på deres stand.

Nyt i arkivet – især om ejendoms historie

Af Jørgen Mikkelsen
Rigsarkivet
jm@sa.dk

Denne artikel handler om to af Statens Arkivers aktuelle aktiviteter. Umiddelbart synes de ikke at have meget med hinanden at gøre. Den ene af dem drejer sig nemlig om formidling, mens den anden vedrører indsamling af arkivalier. Men begge aktiviteter skulle gerne føre til øget brug af Statens Arkiver – ikke mindst af vores righoldige samlinger om ejendoms historie.

”Gode historier” med direkte kildehenvisninger

I 2011 indførte Statens Arkiver et nyt netmodul med betegnelsen ”Nyt i arkivet”. Det kan ses på www.sa.dk/content/dk/undervisning_og_temaer/webudstillinger/nyt_i_arkivet.

Det vigtigste formål var at få synliggjort nogle af de mange arkivalier, som vi har modtaget i de seneste årtier. Vi valgte at gøre det på den måde, at vi med ca. en måneds mellemrum publicerer 2-4 sider, der fortæller om et bestemt emne og de arkivalier, som beskrivelsen bygger på.

Efterhånden har vi lagt næsten 30 artikler på nettet. Nogle af dem tager udgangspunkt i dramatiske eller iøjnefaldende begivenheder. Som eksempler kan nævnes historierne om Danmarks ældste boligaktivist (en 72-årig BZ'er i 1976), kampen mellem politi og pressefolk ved Montgomerys besøg i København 1951 og myndighedernes problemer med at identificere den nye form for narkotika, LSD, i 1965. Andre historier lægger derimod vægt på at beskrive strukturer eller langstrakte begivenhedsforløb. Det gælder bl.a. historierne om lukning af mange små skoler i 1950'erne og 60'erne og om folks holdninger til kommunalvalg.

De fleste artikler bygger på arkivalier fra ca. 1930-80. Men da vi også jævnligt modtager arkivalier, som er væsentligt ældre, optræder sådanne dokumenter undertiden også i ”Nyt i arkivet”. Vi har fx bragt historier om konkurrerende genopbygningsprojekter efter Christiansborgs brand i 1884 og om den videbegærlige greve på Ålholm omkring 1800. For nylig er der skrevet en artikel om præstens embedsbog i Øster Snede i 1700-tallet, denne bog er indbundet i pergament fra tiden før reformationen.

To af de andre historier fra 2014 sammenknytter ældre og nyere arkivalier med et tilsvarende indhold. Det drejer sig om artiklerne om ejendoms vurdering og selvangivelser. Sidstnævnte bærer i øvrigt den fængende titel ”Skattevæsenet klarer skatten for dig” – en henvisning

til den stadigt stigende grad af automatisering af skatteforvaltningen efter 1970. Men selv om begge disse artikler tager udgangspunkt i den nære fortid, får læserne også et godt indblik i ældre tiders administration, og der er også litteraturhenvisninger samt links til Daisy og andre relevante hjemmesider. Skatteartiklen indeholder derudover en liste over forskellige typer af mandtal, hovedbøger m.v. fra 1500-tallet til i dag.

Vi håber, at de ”gode historier” kan inspirere til at gå videre med arkivalierne, og i mange tilfælde kan man med et enkelt museklik nå direkte frem til den pakke eller arkivserie, som artiklen bygger på.

Indsamling af tingbogsblade

Måske vil vi også om et års tid bringe en artikel om ting-

Arkivregistratør Hans Christensen, Rigsarkivet, på besøg hos Tinglysningssretten. Ganske undtagelsesvis har Tinglysningssretten fået lov til at aflevere tingbogsblade i hvide arkivæsker, som retten selv har fået fabrikeret. Retten har fundet det nødvendigt at lægge bladene i æsker, fordi man har skåret de oprindelige bind op for at kunne scanne siderne. Statens Arkivers tilladelse til at bruge den særlige æsketype skyldes, at der ikke findes tilfredsstillende alternativer på markedet. (Foto Jørgen Mikkelsen)

lysning for at markere, at Statens Arkiver da ligger inde med omskrevne tingbogsblade fra stort set hele landet.

Det drejer sig om de løvsblade, der blev indført i 1927 som afløserer for realregistrene. Tingbogsbladene oplyser om skøder, servitutter m.v. for den enkelte ejendom. Når der ikke var mere ledig plads på et blad, er der blevet oprettet et nyt. Ved denne lejlighed har man dog kun overført de adkomster og bestemmelser, som stadig havde gyldighed. Det gamle blad er samtidig blevet forsynet med datoen for omskrivningen – dvs. den dag, hvor bladet blev erstattet. Hos de fleste dommerembeder har man samlet alle de omskrevne blade i én lang række, hvor bladene er henlagt efter ejerlav – og inden for det enkelte ejerlav i matrikelnummerrækkefølge.

Omkring 2000 tog Domstolsstyrelsen initiativ til en indscanning af alle de aktuelle tingbogsblade. Efter at Rigsarkivet havde gennemført en grundig test af billedfilerne, besluttede arkivvæsenet at modtage de digitaliserede arkivalier i stedet for originalerne på papir. De indscannede billeder er siden blevet lagt på Arkivalieronline

Retten i Glostrup var den første byret øst for Storebælt, der fik afleveret alle omskrevne tingbogsblade og skødegenparter før retsreformen i 2007. Arbejdet blev udført af bibliotekar Trine Fjordback Søndergaard, som også står for afleveringen af arkivalierne fra Kriminalretten, Civilretten, Skifteretten og Fogedretten i hver af de syv gamle retskredse, som i dag er lagt sammen til Retten i Glostrup. (Foto Jørgen Mikkelsen)

(www.sa.dk/content/dk/ao-forside/find_ejendomsoplysninger), hvor de er blevet brugt af mange mennesker.

Da de omskrevne tingbogsblade ikke var omfattet af Domstolsstyrelsens scanningsinitiativ, blev disse arkivalier medtaget i Statens Arkivers bevaringsbestemmelser for domstolenes arkivalier. I bekendtgørelse nr. 1066 af 30. oktober 2008 nævnes også udtagne genparter af adkomst- og servituddokumenter (populært kaldet skødegenparter) som bevaringsværdige arkivalier. Til gengæld medførte bekendtgørelsen, at byretterne nu fik mulighed for at kassere originalerne til de indscannede tingbogsblade.

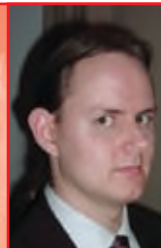
Hos Tinglysningssretten i Hobro frygtede man, at nogle byretter ved en fejl også kom til at kassere de omskrevne tingbogsblade. Frygten blev bl.a. begrundet i, at disse domstole ikke længere havde personale med specifikke kvalifikationer på tinglysningssområdet. Tinglysningssretten gav derfor alle de domstole, som måtte ønske det, mulighed for at deponere deres omskrevne tingbogsblade i Hobro indtil det tidspunkt, hvor Statens Arkiver kunne tage imod. Samtidig begyndte vi i Rigsarkivet at sige ja til konkrete ønsker om aflevering af omskrevne tingbogsblade og skødegenparter, selv om det ikke indgik i vores afleveringsplaner.

Her i 2014 er Tinglysningssretten imidlertid sat på afleveringsplanen for det kommende år. Selv om Tinglysningssretten har tingbogsblade fra alle landsdele, er det blevet besluttet, at hele samlingen i første omgang bliver overført til Rigsarkivet. Der er flere årsager til dette. For det første er der i øjeblikket mangel på magasinplads i landsarkiverne. For det andet har Tinglysningssretten benyttet lejligheden til at indscanne de omskrevne tingbogsblade, som nu i en periode har været i rettens varetægt. Og mon dog ikke denne digitaliserede version vil blive det primære arbejdsredskab i det daglige fremfindingsarbejde? Måske vil de nye scanninger også på et tidspunkt blive lagt på nettet. I så fald vil originalerne på papir kun fungere som en slags backup i tilfælde af mangelfuld indscanning.

Afleveringen fra Tinglysningssretten omfatter tingbogsblade fra godt 30 af de gamle byretter. Hertil kommer som nævnt, at en række domstole – fortrinsvis på Sjælland – allerede har afleveret alle deres tingbogsblade til Statens Arkiver. Derudover ved vi, at nogle få domstole stadig ligger inde med deres materiale. Det gælder bl.a. Københavns Byret, som vil gennemføre en aflevering senere i år. Endelig har det desværre vist sig, at Tinglysningssrettens frygt ikke har været helt ubegrundet. Der er i alt fald mindst ét sted, hvor de omskrevne tingbogsblade er blevet kasseret pga. en misforståelse hos personalet. Desuden gik en del af tingbogsbladene fra Frederiksberg tabt ved skybruddet d. 2. juli 2011. Derimod blev Frederiksbergs skødegenparter reddet ved denne lejlighed.

Digitale lægdsruller (landruller) i Daisy

Michael Dupont
Stenager 216, st. th.,
2600 Glostrup,
dupont@dis-danmark.dk

Ved årsskiftet blev centraladministrationens landruller lagt i Daisy, så de nu kan benyttes digitalt, til stor glæde for de mange slægtsforskere, der har danske rødder.

Der findes to typer lægdsruller, nemlig landruller og søruller, og indtil videre er det kun førstnævnte, der er kommet på nettet. Landrullerne indeholder de værnepligtige, der skulle tjene til lands, mens sørullerne indeholder dem, der skulle tjene til vands.

Det er heldigvis bedre, end det lyder, for efter 1849 (købstæder) og 1862 (resten af landet) var det kun befarne søfolk, der blev optages i sørullen. Efter 1862 skulle alle først stå i landrullen og kun overføres til sørullen, hvis de havde særlige kvalifikationer – uanset om de blev indkaldt til flåden! Af to mulige er landrullerne derfor et godt valg.

Nedenstående omhandler kun landruller. Man skal desuden være opmærksom på, at rullerne ikke skal findes i Arkivalieronline, som vi ellers er vant til, men direkte i Daisy.

Hjælpe midler

Denne vejledning kommer ikke ind på, hvad lægdsruller er for en størrelse, og hvordan man i det hele taget arbejder med dem. Man bør derfor eventuelt først stifte bekendtskab med Rigsarkivets vejledningsmateriale om lægdsruller, der findes på Statens Arkivers hjemmeside, www.sa.dk. Man finder det ved at følge stien "Mest brugte arkivalier" → "Lægdsruller".

Her kan man desuden klikke sig videre til siden "Hjælpe midler til lægdsruller", der indeholder en række uundværlige hjælpemidler. En anden måde at finde disse hjælpemidler på er at følge stien "Arkivalieronline" → "Find lægdsruller her" → "Kom godt i gang med at bruge lægdsruller". Hjælpe midlerne står her i yderste højre kolonne.

Den største forhindring, når man skal finde en digital lægdsrulle i Daisy, er at finde frem til de nødvendige oplysninger om et sogn, der gør det muligt at finde en lægdsrulle. På omtalte side, "Hjælpe midler til lægdsruller", finder man "Sognefortegnelse 1789-2012". Den er

ordnet alfabetisk efter sognenavn, og her kan man fx slå Glostrup Sogn op (se illustration 1).

Der er dog en ting, man skal være opmærksom på med "Sognefortegnelsen": Lægderne blev omnummeret i 1870, og i den forbindelse blev de sidste 10 års centralt førte lægdsruller sendt til bogbinderen og nyindbundet i den nye lægdsnummererings rækkefølge. "Sognefortegnelsen" henviser til de centralt førte lægdsruller og indeholder derfor ikke de faktiske ændringer i 1870, men i stedet resultatet af nyindbindingen. Derfor skal fortegnelsen benyttes varsomt, når man skal finde en lokalt ført landrulle fra 1860'erne.

Find en digital lægdsrulle i Daisy

Det kan være svært at finde en lægdsrulle i Daisy, da det almindeligvis kræver, at man kender arkivskaberen (myndigheden) og arkivserien (arkivaliet). Hvis man vælger "Arkivalieronline", finder man heldigvis et link til siden "Find lægdsruller her", der står lige under rullemenuen. På denne side er der direkte links til de relevante arkivserier i Daisy (se illustration 2).

Her fremgår det, at lægdsrullerne 1789-1864 findes i én samlet arkivserie, mens lægdsrullerne ca. 1861 – ca. 1931 skal findes under den udskrivningskreds, de hørte under.

Lægdsruller indtil ca. 1861, eksempel Glostrup Sogn

Hvis man klikker på linket "Lægdsruller (landruller) 1789-1864" (illustration 2), kommer man frem til den relevante side i Daisy. Her kan man se, at der er 381 fysiske enheder, dvs. bind eller pakker. Desuden får man oplyst, at en del af materialet er indscannet og findes digitalt: "Læs scannet udgave af arkivserien her". Klikker man på linket, åbnes visningsprogrammet, hvor man kan læse de indscannede lægdsruller (se illustration 3).

I kolonnen yderst til venstre er lægdsrullerne ordnet efter amterne, og amterne står alfabetisk. Under hvert amt står lægdsrullerne kronologisk, de ældste ruller først og de nyeste til sidst.

Glostrup	1791-1850	1. sj. dist.	København a.	12
	1851-1855	2. u. dist.	København a.	12
	1856-1861	2. u. dist.	København a.	17
	1862-1913	1. u. kreds		7
	1914-	1. u. kreds		7

Illustration 1. Oplysninger om Glostrup Sogn i "Sognefortegnelse 1789-2012". Det er her, man finder de informationer, der gør det muligt at finde en lægdsrulle om Glostrup Sogn.

Find lægdsruller

En række lægdsruller er indscannede og kan ses på nettet. Du kan finde ved hjælp af linksamlingen her.

Lægdsruller fra hele landet

Bemærk - det ikke alle lægdsruller i de enkelte arkivserier der er indscannede endnu.

→ [Lægdsruller \(landruller\) 1789-1864](#)

→ [Lægdsruller \(landruller\), 1. udskrivningskreds 1861-1931](#)

→ [Lægdsruller \(landruller\), 2. udskrivningskreds 1861-1931](#)

→ [Lægdsruller \(landruller\), 3. udskrivningskreds 1860-1931](#)

→ [Lægdsruller \(landruller\), 4. udskrivningskreds 1861-1931](#)

→ [Lægdsruller \(landruller\), 5. udskrivningskreds 1860-1931](#)

→ [Lægdsruller \(landruller\), 6. udskrivningskreds 1862-1932](#)

→ [Lægdsruller \(landruller\), 7. udskrivningskreds 1911-1931](#)

Lægdsruller fra København

Bemærk - det ikke alle lægdsruller i de enkelte arkivserier der er indscannede endnu.

→ [Find linksamling til de indscannede lægdsruller fra København](#)

Illustration 2. Linksamling med direkte links til lægdsrullerne i Daisy.

Hvis man vil se en tilgangsrulle fra Glostrup Sogn fra 1834, skal man bruge oplysningerne fra "Sognefortegnelse 1789-2012" (se illustration 1): 1791-1850, Københavns Amt, lægdsnummer 12. Herefter ruller man sig frem til rullerne fra Københavns Amt i venstre kolonne. Lægdsrullerne står kronologisk inden for Københavns Amt, og når man skal finde en rulle fra 1834, ruller man sig ned til dette årstal. Herefter er det bare at vælge bindet og bladre sig frem til lægd 12, Glostrup Sogn (se illustration 4).

Lægdsruller efter ca. 1861, eksempel Glostrup Sogn

For perioden efter ca. 1861 er lægdsrullerne delt i forskellige arkivserier alt efter deres udskrivningskreds (se illustration 2). Hvis man skal have fat i en tilgangsrulle fra 1892 fra Glostrup Sogn, skal man ligeledes slå op i "Sognefortegnelse 1789-2012", hvor man finder følgende oplysninger: 1862-1913, 1. udskrivningskreds, lægdsnummer 7.

Når man ved, at det er 1. udskrivningskreds, vælger man 1. udskrivningskreds i linksamlingen til Daisy (se illustration 2). På næste side følger man linket "Læs scanet udgave af arkivserien her" og kommer dermed frem til de indscannede lægdsruller. Her står rullerne kronologisk inden for den pågældende udskrivningskreds, og når man skal have fat i en lægdsrulle fra 1892, ruller man sig bare ned til denne periode i venstre kolonne. Når man finder den pågældende tilgangsrulle fra 1892, der indeholder lægd 2-153, skal man bladre sig frem til lægd 7, Glostrup Sogn (se illustration 5).

Illustration 3. Visningsprogrammet, hvor man finder de digitale lægdsruller i Daisy.

De lokalt førte lægdsruller for København

De lokalt førte lægdsruller fra København er meget mere detaljerede end de centralt førte eksemplarer, og de bør derfor også benyttes, når man arbejder med københavnske forfædre. Desuden findes der et fint navnerregister til de lokalt førte, som selvfølgelig også kan benyttes til de centralt førte, da hver person har samme løbenummer i begge eksemplarer af de relevante ruller.

En del af dette materiale findes indscannet i Daisy, nemlig navnerregistret til de københavnske ruller 1847-1940, samt en række spredte lægdsruller. På siden "Find lægdsruller her" er der et link til registrene, samt til de rækker af lægdsruller, hvor en del er blevet scannet (se illustration 2). For overskuelighedens skyld henvises der i skema 1 til alle relevante arkivserier fra København, også dem, der endnu ikke er scannet.

Vær opmærksom på, at arkivaliets årstal fra-til i Daisy kan være anderledes end materialets faktiske indhold, samt at en arkivserie, der dækker en længere periode, kun indeholder få år vedr. København. Der er derfor forskel på nedenstående "Periode" og "Periode fra-til", hvoraf det kun er sidstnævnte, der skal bruges ved søgning i Daisy.

Illustration 4. Eksempel på en tilgangsrulle fra 1834 for Glostrup Sogn (Københavns Amt, lægd 12).

Tilgængelighed

Lægdsruller indeholder personlige oplysninger, og de skal derfor være mere end 75 år gamle, før de frit kan benyttes (ellers skal der søges om adgang). De 75 år sættes ikke ud fra lægdsrullernes begyndelsesår, men ud fra det sidste punktum! Man har derfor besluttet, at de lokalt førte lægdsruller er frit tilgængelige, når de er ældre end 90 år ud fra begyndelsesåret. Man kan derfor bestille lægdsrullerne til og med 1923.

De centralt førte ruller, der ikke er særlig detaljerede, og desuden for de seneste årgange kun er ajourført til og med 1932, er derimod frit tilgængelige. De er derfor alle sammen scannet og lagt i Daisy.

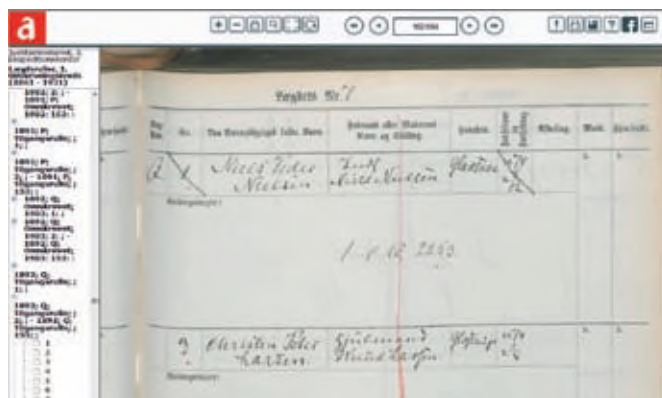

Illustration 5. Eksempel på en tilgangsliste fra 1892 for Glostrup Sogn (1. udskrivningskreds, lægd 7).

Periode	Arkivskaber	Arkivserie	Periode fra-til
<i>København: Landruller</i>			
1847	1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Lægdsrulle (Hovedrulle)	1847-1858
1848-1861	1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Tilgangsliste	1848-1861
1862-1955	1. Udskrivningskreds	Landrulle. Tilgangsliste	1861-1956
<i>København: Omskrevne landruller</i>			
1847	1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Omskrevet lægdsrulle (Hovedrulle)	1847-1851
1848-1860	1. Sjællandske Udskrivningsdistrikt	Landrulle. Omskrevet tilgangsliste	1848-1860
1861-1931	1. Udskrivningskreds	Landrulle. Omskrevet tilgangsliste	1849-1956

Skema 1. De lokalt førte landruller for København. Ikke alle rullerne findes digitalt i Daisy endnu.

Kriminalhistorie – Historie i øjenhøjde

Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13

8900 Randers

Tlf. 64 64 51 06

tobiasen@dis-danmark.dk

Engang var kriminelle forbøddet noget, man helst stuede af vejen og ikke talte om, hvis man skulle være så uheldig at nedstamme fra folk, der havde været på kant med loven. I dag ser de fleste helt anderledes på sagen. Kriminelle personer er garanter for spændende og anderledes historier; her er virkelig mulighed for at få det eftertragtede kød på slægten, og efterforskningen leder til særdeles interessante kilder.

Ud over at historierne er medrivende i sig selv, åbner de desuden for et kig ind i en verden, der også fortæller en masse om fortidens samfund og menneskesyn. Selv om man ikke har kriminelle blandt sine aner, kan det være givende og oplysende at dykke ned i deres historier.

Forskellige forbrydelser

Derfor er det glædeligt, at en ny hjemmeside har set dagens lys. Den hedder ganske enkelt kriminalhistorie.dk (www.kriminalhistorie.dk), og den præsenterer en stribe historier. I skrivende stund er der tre færdiggjorte historier, omhandlende i alt 14 kriminelle, men det er meningen, at siden løbende skal udvides. Fælles for dem er, at de har afsonet i Horsens Tugthus, og at de oprindeligt blev idømt livsstraf, men ellers er der tale om meget forskellige forbrydelser og historier, fra forskellige egne og miljøer; det er dog først og fremmest samfundets udskudte, der berettes om. Det var som regel dem, der ikke så andre udveje end at ty til lovbrud for overhovedet at eksistere. Den senest tilkomne historie er en gribende

Billede 1: Sådan byder kriminalhistorie.dk læseren velkommen.

beretning om en mand, der drukner sine børn på 7 og 5 år, fordi han ikke kan se nogen udvej til at forsøge dem.

Forbilledlig fremstilling

Folkene bag hjemmesiden taler om "Historie i øjenhøjde", og holdningen er, at alle har ret til at få fortalt deres historie, også dem på samfundets bund. Det kan de fleste i dag nok godt blive enige om, men sådan har det ikke altid været. Præsentationen af historierne er forbilledlig. De er 100 % kildetro, men fortalt i et nutidigt sprog, så alle kan være med, og med forklaring af de fremmedartede begreber. Undervejs i historierne er der utallige links, der i nogle tilfælde fører til små anetavler over de pågældende personer, i andre tilfælde direkte til en afskrift af den originale kilde. Hvis det ikke er en lille video om f.eks. byen eller stedet, der åbner sig. Alle historier følges af en udførlig oversigt over kilderne.

Siden er nem og overskuelig at bruge; alle historierne kan tilgås fra hovedmenuen i venstre side, hvor der også er link til "dagsorden for fangerne i Viborg Straffeanstalt", som formentlig ligner den, fanger andre steder har måttet leve under, og til en side om interne straffe. Lin-

ket Undervejs fortæller om den næste historie der vil blive præsenteret.

Mord på bestilling

Den mest omfattende historie er den, der har fået titlen Mord på bestilling, som drejer sig om en velhavende gårdmand, der ønskede at skaffe sig af med sin for-drukne kone og derfor mod righoldig betaling ("så han ikke skulle komme til at trænge") overtalte en mindre be-midlet mand til at udføre ugerningen. Ud over de hoved-skyldige, ægtemanden og lejermorderen, er der fire andre, som bliver tiltalt for medskyldighed. Alle personerne præ-senteres omhyggeligt, inden vi kommer til oversigten over afhøringerne og dommene – med link direkte til retsproto-kollerne. Det hele afrundes med en "åstedsforretning 2014" med et besøg på Bækgård, hvor mordhistorien ud-spillede sig, og hvor den samme slægt stadig bor. Det er meget fint på den måde at trække linjer op til vor egen tid.

Bagmand og -kvinder

Bag kriminalhistorie.dk står Hanne B. Stegemüller og Leif Sepstrup, som en del slægtsforskere vil kende fra andre gode projekter: Dansk KirkegårdsIndex og Nygårds sed-ler. Med i gruppen er desuden Jytte Hammerich og Alice Sachse, der har bidraget med transskriberinger af de mange retsdokumenter. Hvis du er interesseret i at følge med i, hvad der sker på siden, kan du tilmelde dig Han-nes nyhedsbrev via et link på forsiden, et stykke nede i den indledende tekst.

Samfund og menneskesyn

Der er flere gode grunde til at lægge vejen forbi hjemme-siden. For det første rummer siden en håndfuld spæn-dende og tankevækkende historier, som man kan læse med udbytte bare som de historier de er. Man kan også læse for at blive klogere på samfundets indretning i 1800-tallet. Det siger en del om et samfund, hvordan man behandler sine tabere, og menneskesynet kan aflæ-ses af de straffe, man fandt det passende at idømme misdæderne. Sidst, men ikke mindst: skal du selv i gang med at lede ef-ter lovetrædere i din familie, er der ingen vej uden om. Her kan du sætte dig ind i, hvordan retssystemet fungerede, og hvor-dan kilderne var skruet sammen, og du kan læse om, hvor samme kilder befinder sig, og hvordan du får adgang til dem. Menu-punktet Prøv selv er en klar og anskuelig hjælp til at komme i gang. Sådan skal det gøres!

I historien Mord på bestilling præsenteres de anklagede på et billede der er skabt af Alice Sachse ud fra bilag i sagen.

Lær at læse gotisk

Dette nummers
 gotiske tekst er
 en scanning af
 et originalt
 skøde fra 1839.
 Det stammer fra
 Vester Horne
 Herred i Ribe
 Amt. Læs tek-
 sten igennem,
 gerne flere gang,
 indtil du mener
 at have en løs-
 ning. Gå så om
 til s. 28, hvor du
 finder "oversæt-
 telsen". God for-
 nøjelse med tyd-
 ningen.

5 Rixebantaler 32 Stilling Solv.

1839. *Tænnemias*

Kjære

Jag Niels Hansen Salmygggaardens fjerde Børn
 i Sandrup By og Fogd, tilkøber færdigt at færd
 købt, ligesom jeg færdigt køber, Gøden og varesdrager
 til min færdige Børn, færdige med mig ifølgende ting-
 løst, færdige af 18de Februar 1807 tilforn og ibo-
 med Gøden i Sandrup By med færdige til færdige
 3 Ed. 1/2. 3 Ed. 1/2. med tilforn med færdige,
 færdige Gøden med færdige og færdige
 færdige med færdige af færdige og færdige
 mig, alt for min færdige 475de med færdige
 færdige; Og da min færdige færdige med færdige
 med færdige, ligesom og færdige færdige sig til
 og færdige med færdige og færdige færdige
 færdige af færdige - færdige jeg færdige færdige
 at færdige min færdige til alt færdige, med færdige
 færdige færdige færdige færdige færdige færdige
 med færdige færdige, færdige færdige færdige min
 færdige.

Sandrup By og Fogd den 23de August
 1839.

Peder Jacobsen
Jacob Jensen

Færdige Børn færdige

Løst i Peter og Meier færdige med færdige 11de September 1839.
 alt færdige færdige færdige færdige færdige.

kriminalhistorie.dk – processen

Hanne B. Stegemüller
Telefon: 22 81 17 31
post@stegemueller.dk

I denne artikel beskriver vi de i alt 13 delprocesser hvert enkelt dokument på kriminalhistorie.dk er gået igennem, inden historien kan læses hjemme i lænestolen, og fotos af originale dokumenter kan downloades til læserens egen computer. Formålet med artiklen er at inspirere Slægt & Datas læsere til selv at arbejde med kriminalhistorie eller andre historier og at lægge dem på internettet.

Vi er i alt seks mennesker, der arbejder med historierne og hjemmesiden, så der er en del koordineringsarbejde. Den del er Hannes område. Belært af de første to historier har vi arbejdet os frem til nogle simple styringsredskaber i Excel, der dels viser fremdriften i projektet, dels sikrer os imod, at der bliver lavet dobbeltarbejde. Hver deltager i projektet har egne arbejdsområder – vi er specialister på hver vores felt, og i fællesskab kan vi skabe noget, som ingen af os kunne have skabt alene. Vi udnytter alles kompetencer fuldt ud.

Delproces 1

Når vi har valgt, hvilken person vi vil arbejde med, går Leif på internettet for at undersøge om historien allerede er skrevet, for så vil vi ikke skrive den igen. Vi vil fortælle historierne om ukendte mennesker. I starten udvalgte vi 14 tilfældige personer, vi ville arbejde med, men vi har revideret listen, da mange af dem, der fik livstidsstraffe, har siddet i Horsens Tugthus for tyveri, og en mængde tyverier er ikke så spændende at arbejde med. Der skal helst være noget personfarligt – f.eks. drab eller vold – i forbrydelsen, for at gøre historien interessant.

Det er også Leif, der er hurtig til at finde stamdata på nettet, som vi lægger ind i Legacy og viser på vores TNG-side, der kan ses her:

<http://www.kriminalhistorie.dk/tng/index.php>. Vi gør ikke så meget ud af stamdata, de vises blot som støtte for historierne, der er det primære mål for os.

Leif bestiller arkivalierne i Daisy til gennemsyn på læsesalen på landsarkivet i Viborg. Leif har stor erfaring med at arbejde med kriminalsager, og derfor ved han, hvilke arkivalier han skal bestille. En tommelfingerregel er, at hvis der er et dødsfald under mystiske omstændigheder, har herreds- eller byfogeden altid været involveret, og der skal derfor bestilles fogedprotokoller. Andre arkivserier, vi altid bestiller, er stambøger og fangesager fra Horsens eller Viborg Tugthuse. Stambøgerne giver et godt overblik over personen og vedkommendes hidtidige

levned. Stambogen leverer også et signalement og en liste over tidligere straffe, domsdatoer og retsinstanser. Disse oplysninger bruger vi som afsæt til de næste bestillinger i Daisy.

Delproces 2

Denne delproces, som Leif står for, kræver en hel del arkivbesøg. Leif gennemgår først de bestilte arkivalier og tilhørende bilag og gennemgår derudover også andre muligheder for at give en dækkende personbeskrivelse. Den del er – lige som megen anden slægtsforskning – det rene detektivarbejde. Han bruger et ganske almindeligt digitalkamera, der ikke er specielt kostbart i anskaffelse. Han har en sikker hånd og stor erfaring; derfor er alle fotos håndholdte. Af hensyn til den senere transskription bliver der taget flere delfotos af de enkelte dokumenter. På en god dag kommer han hjem med omkring 300 billeder.

Delproces 3

Når Leif er hjemme igen, lægger han alle filer til rette på sin egen pc. Hver arkivserie lægges i sin egen folder under den relevante person, for at vi kan bevare overblikket over de mange billeder. Alle foldere overføres herefter til Dropbox, der spiller en central rolle. Leif og Hanne har begge købt 100 GB plads hos Dropbox, da vi hurtigt fik brugt de fem GB, der er gratis. Billeder i høj kvalitet sluger meget plads.

Delproces 4

Det er Hannes opgave at lave første udkast til transskriptionen. Hun starter altid med den arkivserie, der ligger højest i hierarkiet, for der har skriveren været bedst uddannet, og skriften er derfor lettest at læse; på denne måde opnår vi hurtigt et overblik over hele sagen. Et af vores principper er, at Leif eller Hanne altid skal levere 1. udkast, men det er ikke altid vi kan overholde det, for noget skrift er simpelthen for vanskelig at tyde – det gælder især politiprotokoller, der ligger langt nede i hierarkiet. Her går vi direkte til delproces 5.

Delproces 5

Alice og Jytte er gruppens største specialister i gotisk skrift. Begge har i mere end 25 år beskæftiget sig med slægtsforskning og har derigennem fået stor erfaring med tidligere tiders sprogbrug og specielle udtryk. Deres

kendskab til gotisk skriftlæsning har de især fået ved gennem mange år at følge kurser hos formanden for Odense Slægtshistoriske Forening, cand. mag. Jytte Skaaning.

Jytte eller Alice henter billedfilerne fra Dropbox og laver den egentlige transskription. Hvis der foreligger et 1. udkast, tager de udgang i dette, eller også starter de på helt bar bund.

Til at styre hvem der gør hvad, hvor langt vi er i processen – og ikke mindst at undgå dobbeltarbejde - har vi udviklet nogle simple redskaber i Excel – se eksempel herunder fra en sag fra Århus Amt. Vi har et sådant Excelark til hver af de sager, vi arbejder med.

Tabellen viser de fundne arkivserier for en barnemor der i Århus Amt

Delproces 6

Hvis det er Jytte, der har lavet transskriptionen, er det Alice, der kontrollerer og vice versa. Det er altid godt at få to par øjne på et dokument. Det den ene ikke kan tyde, kan den anden. Det var et tilfælde, at vi fik Jytte og Alice indlemmet i projektgruppen, hvilket vi er meget glade for, da de tilfører projektet en kvalitet, vi ikke selv havde kunnet levere.

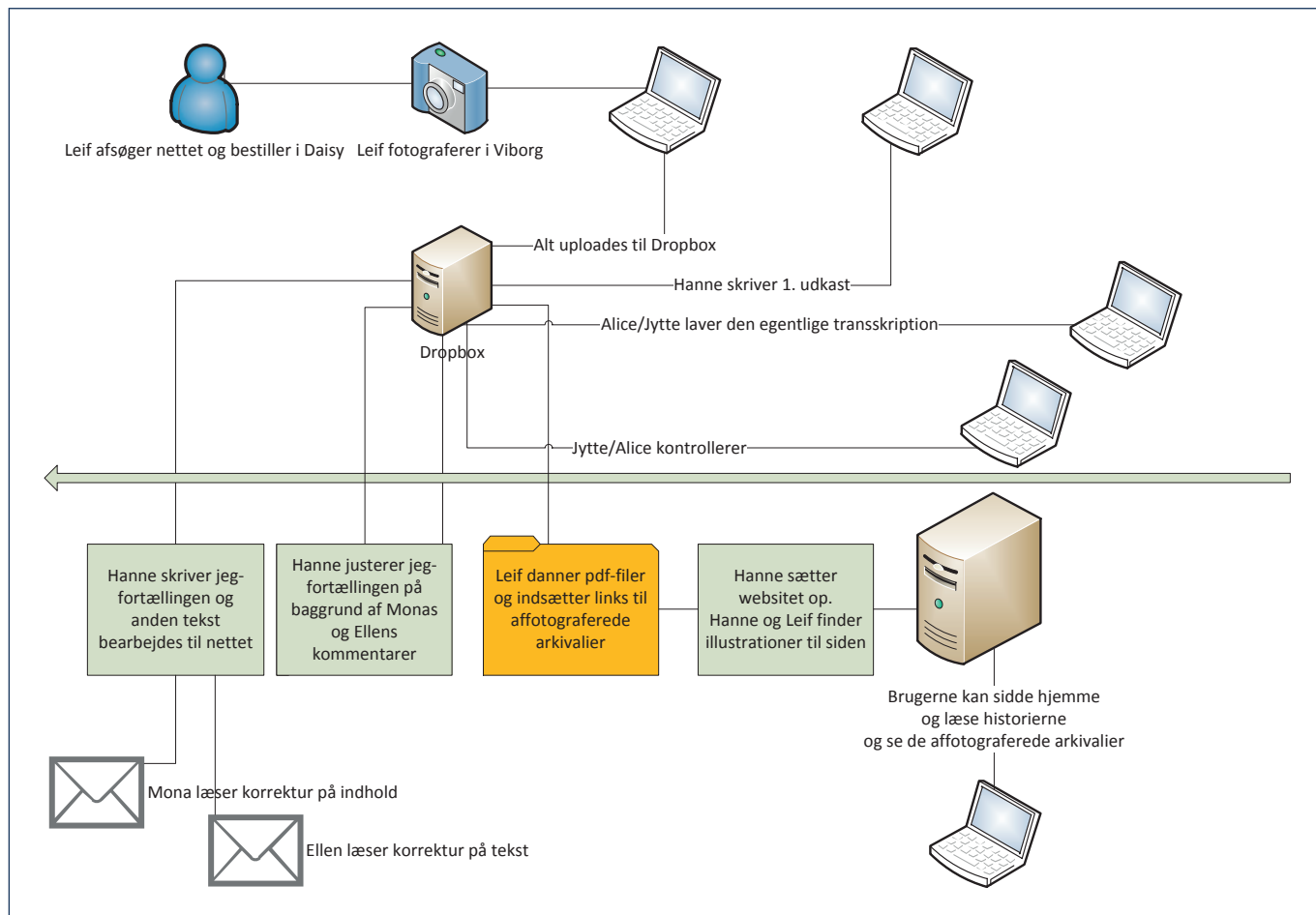
Delproces 7

Til hver sag er som absolut hovedregel knyttet en jeg-for-

tælling for at gøre indholdet på hjemmesiden levende. Det er Hanne, der har ansvar for at skrive denne fortælling. Vi fortæller i et nutidigt sprog, da det gamle sprog kan være svært at kapere med alle de indskudte sætninger og specialudtryk. Vi vil gerne ud til en større læserkreds end lige slægtsforskerne – om det lykkes, ved vi ikke, men vi håber. Jeg-fortællingen kan skrives, når alle transskriptioner er på plads og tager altid udgangspunkt i disse. Vi prøver at forestille os, hvad personen har tænkt og følt, netop for at gøre historien levende, men vi gør meget ud af at holde os tæt til de originale dokumenter, så det hele ikke bliver det rene gætværk. Alle dokumenterne hentes fra Dropbox, hvor også jeg-fortællingen placeres, når den er skrevet færdig; som før nævnt spiller Dropbox en central rolle og vi er fri for at sende filer frem og tilbage med e-mail.

Delproces 8

Mona modtager historien pr. e-mail, da hun ikke har adgang til Dropbox. Monas opgave er at se, om historien er til at forstå allerede ved første gennemlæsning; hun agerer med andre ord den uvildige læser. Hun har fra sit arbejde på et lokalkrav stor erfaring med at formidle gamle historier, og den erfaring er vi meget glade for, at hun stiller til rådighed for projektet. Mona meldte sig frivilligt til at deltage i projektet. Hanne tilretter historien på baggrund af Monas kommentarer.

Arkivserie	Reserveret til	1. udkast	Transkription	Kontrol	Færdigt sæt dato
Fangeprotokol Viborg	Jytte	Jytte	Jytte 30/3 2014		30/3 2014
Fangersager Horsens	Jytte	Jytte	Jytte 2/4 2014	Alice	5/4 2014
Stambog Horsens	Hanne	Hanne	Jytte		7/4 2014
Statsfængslet i Horsens, Navneregister til straffeprotokollen	Hanne	Hanne			17/4 2014
Viborg Landsoverret Domprotokol	Hanne	Hanne		Alice	
Viborg Landsoverret pådømte sager					
Århus Arresthus 1852-57	Jytte	Jytte	Jytte 17/4 2014		
Aarhus Byfoged Domprotokol					
Århus Byfoged Dødsanmeldelsesprotokol 1852	Jytte		Jytte 2/4 2014		2/4 2014
Århus Byfoged Fogedprotokol 1852	Jytte	Jytte	Jytte 7/4 2014	Alice	9/4 2014
Århus Byfoged Politiprotokol 1852					
Århus Byfoged, Dødsanmeldelsesprotokol 1851					
Århus Ekstraret Dokumenter 1852	Alice	Alice	Alice		2/4 2014

Delproces 9

Det tilrettede dokument sendes til Ellen på e-mail. Også hun meldte sig frivilligt til projektet. Ellens opgave er at læse den egentlige korrektur på selve historien, og hun er meget dygtig til at få sat de sidste kommaer og fange eventuelle stave- eller slåfejl. I det hele taget gør vi meget ud af, at det, vi lægger på nettet, er ordentligt genarbejdet og tæt på fejlfrit.

Ellen bruger Words korrekturfunktioner, så det er let for Hanne at se, hvad der er rettet. Hanne gennemgår Ellens rettelser og accepterer disse i Word; evt. laves der også andre justeringer af historien. Den færdige historie lægges i Dropbox.

Delproces 10

Leif danner pdf-filer af alle de transskriberede dokumenter og indsætter – som et meget vigtigt element – links til de affotograferede arkivalier. Det er vigtigt for os, at alle de transskriberede arkivalier kan ses af læseren, der herved kan se os i kortene. Trenden inden for slægtsforskning går netop i retning af, at de originale materialer kan ses på internettet.

Delproces 11

Leif uploader alle filer til webserveren hos vores udbyder, der hedder One.com. One.com er et af de billige webho-

teller, og så tilbyder de – som noget meget vigtigt – et galleri, som er det, vi bruger til billederne af arkivalierne.

Delproces 12

Hanne sætter websiden op og skriver en indledning til historien, så den sættes ind i en kontekst. I denne proces finder Leif og Hanne også i fællesskab illustrationer til siden, da man skal huske på, at webben også er et billedmedie. Hver historie får sin egen knap på hjemmesiden, så det er let for læseren at finde rundt. Det er Hanne, der opdaterer TNG-siden på nettet <http://www.kriminalhistorie.dk/tng/index.php>, så læserne kan se alle stamdata om personerne.

Delproces 13

Denne delproces er næsten ikke en proces, for det er her, læseren kan sætte sig til rette foran computeren og læse de færdige historier og se de originale dokumenter. Vi håber selvfølgelig på, at læserne synes, at det er spændende at læse og også læser de transskriberede kilder.

Herefter er der kun lidt markedsføring tilbage: Vi gør opmærksom på siderne på Facebook og på DIS-Danmarks side i den del af forum, der hedder "Slægtshistorier". Vi vil jo gerne have så mange læsere til vores historier som muligt.

Fordragelig generalforsamling

I dette jubilæumsforår har fremtiden for slægtsforskningen såvel som for DIS-Danmark været et hot emne. Adskillige tråde i DIS-Forum har cirklet omkring, hvor vi står i dag, og hvor det kan være ønskeligt, at vi bevæger os hen. Der er endda oprettet en helt ny gruppe, som udelukkende skal tage sig af fremtidsvisioner. I andre tråde har der været talt om to grupperinger blandt slægtsforskere, de moderne og traditionalisterne.

I denne situation kan man dårligt forestille sig en mere velvalgt scene for årets generalforsamling end det helt nye og superopdaterede museumskompleks, Møntergården i Odense. Det traditionelle start-arrangement bød på rundvisninger i museet, der fortæller historier om Odense by, men gør det på en nyskabende og fantasifuld måde, som må fange enhver, om man så er moderne eller traditionelt indstillet. I stedet for den velkendte kronologiske fremstilling, hvor man bevæger sig fra oldtiden op til den nære fortid, har folkene på Møntergården samlet udstillingen omkring emner, hvor ærindet er at trække direkte linjer op gennem historien til vore dage. Og det er gjort med udnyttelse af alskens moderne teknik. Som f.eks. at den besøgende kan flytte foden hen over et digitalt billede i gulvet og opleve, hvordan alle bevægelser får løse blade til at hvirvle over bølgerne, og se en række citater om magt flimre hen over en mur i den sektion, der handler om netop magten.

Kompetente rundvisninger

Rundvisningerne blev guidet af kompetente unge menne-

sker, og mætte af både en solid dosis viden om Odense by og en sandwich var medlemmerne klar til at gå i gang med generalforsamlingen. I alt 89 medlemmer deltog; endvidere var der to, der mødte ved fuldmagt. Antallet var lavere end de tidligere år, og det har givetvis spillet ind, at man havde besluttet at følge den praksis, som gælder i de fleste andre foreninger, nemlig at generalforsamlingen udelukkende er for medlemmer, hvorfor eventuelle ledsagere måtte tage en ekstra runde i museet eller i byen.

Tidsplanen holdt

Generalforsamlingen som sådan blev afviklet i stor fordragelighed, sikkert styret af dirigenten Ib Hansen, der fastslog, at mødet skulle afsluttes, før der kunne blive tid til kaffe. Lokalet skulle forlades kl. 16, så der var ikke noget at stille op. Selv om der var forslag til vedtægtsændringer og en stribe indsendte forslag fra medlemmerne på dagsordenen, som godt kunne give længere debatter, lykkedes det at få skuden bragt i havn i pæn tid, før klokken faldt i slag. To nye suppleanter skulle også vælges, og her var der tilfredshed med bestyrelsens forslag, Lena Sørensen og Anton Blaabjerg, som blev valgt med akklamation. Til gengæld måtte vi så tage afsked med Gitte Christensen og Arne Christiansen, der forlod bestyrelsen.

Kaffen blev nydt, mens vi fik en sidste snak med forskervenner og fandt overtøjet frem.

På gensyn næste år!

Referat af generalforsamling i DIS-Danmark Lørdag den 12. april 2014 - Møntergården i Odense

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent
2. Bestyrelsen aflægger beretning for det forløbne år
3. Kassereren aflægger det reviderede regnskab til godkendelse
4. Behandling af indkomne forslag
- 5.a Fremlæggelse af budget for det kommende år
- 5.b Fastlæggelse af kontingentet for det kommende år
6. Valg til bestyrelsen
- 6.a. Valg af 4 medlemmer i lige år og 5 medlemmer i ulige år
- 6.b. Eventuelt valg af bestyrelsesmedlemmer for 1 år
- 6.c. Valg af suppleanter for 1 år
- 7.a Valg af 2 interne revisorer for 1 år
- 7.b Valg af 1 revisorsuppleant for 1 år
8. Eventuelt

REFERAT

Velkomst

Formand **Susanne Fuglsang** indledte med at byde hjertelig velkommen til den ordinære generalforsamling i DIS-Danmark 2014. Hun udtrykte stor tak til **Arne Christiansen** for at have arrangeret generalforsamlingen og takkede desuden de fremmødte for at ville bruge dagen i selskab med DIS-Danmark. Endelig gjorde formanden opmærksom på, at **Rasmus Agertoft** ville tage referat af årets generalforsamling.

1. Valg af dirigent

Som dirigent valgtes efter bestyrelsens indstilling **Ib Hansen**, der takkede for valget. Han udtrykte håb om, at generalforsamlingen ville foregå i god ro og orden, og pointerede, at han som dirigent var DIS-Danmarks 8000 medlemmers garanti for, at generalforsamlingen ville

forløbe efter de almindelige foreningsretlige regler. Dirigenten konstaterede, at generalforsamlingen var lovlig, eftersom den blev afholdt inden udgangen af april måned og var blevet indkaldt med mindst tre ugers varsel, som de fremgår af vedtægterne. Han konstaterede endvidere, at der var 89 stemmeberettigede til stede, samt at to medlemmer havde afleveret fuldmagter. Dirigenten henlede opmærksomheden på, at dagsordenen var aftrykt på foreningens hjemmeside. **Mogens Pagh, Mette Fløjborg** og **Vibeke Karlby** blev valgt som stemmetællere.

2. Bestyrelsen aflægger beretning for det forløbne år

Formand **Susanne Fuglsang** fortalte, at den skriftlige beretning for foreningsåret 2013 er bragt i Slægt & Data og desuden findes på foreningens hjemmeside, og at den mundtlige beretning ville være et supplement til den skriftlige. Den mundtlige beretning, som hun derpå holdt, er tilføjet som bilag 1 til dette referat.

Herefter var der spørgsmål fra medlemmerne. **Mette Fløjborg** takkede bestyrelsen for dens status over det forløbne år og ønskede oplyst, hvor mange medlemmer foreningen havde ved årets udgang, altså hvor mange medlemmer der har betalt kontingent i 2013. Det er der 7646, der har, svarede **Susanne Fuglsang**.

Laila Olsen ville gerne ride sin kæphest, fortalte hun, idet hun ønskede at vide, i hvilket omfang lokalforeningernes 1700 medlemmer også er medlemmer af DIS-Danmark. Formanden svarede, at der fra sted til sted er stor forskel på, hvor stor en andel af lokalforeningernes medlemmer der også har DIS-Danmark-medlemskab, men at tallet på landsplan ligger på omkring 75 procent eller omkring 1200 personer. **Laila Olsen** ville desuden gerne vide, med hvilken hjemmel tilskuddet til lokalforeningerne var blevet ændret, og hvor man kan se tilskuddet af budgettet. **Susanne Fuglsang** svarede, at lokalforeningsudvalget og bestyrelsen har hjemmel til at ændre tilskuddet. I 2014 får hver af de 16 lokalforeninger 5000 kroner i direkte tilskud, hvilket tilsammen beløber sig til 80.000 kroner ud af de 140.000, der er nævnt i budgettet. Desuden giver DIS-Danmark efter ansøgning et tilskud på i alt 10.-12.000 kroner til andre slægtshistoriske foreninger, der ligger mere end 50 kilometer fra en lokalforening, samt afholder et årligt fællesmøde, hvor repræsentanter for alle lokalforeninger mødes med lokalforeningsudvalget. Endelig indeholder de budgetterede 140.000 kroner udgifter til transport til lokalforeningsudvalget, der følger etableringen af nye lokalforeninger tæt.

Mette Fløjborg gjorde opmærksom på, at det faste tilskud til lokalforeningerne var indført med virkning fra den 1. januar 2014, men at hun gerne havde set et længere varsel end fra september 2013, hvor de nye tilskudsregler blev offentliggjort. Hun henviste desuden til det kommissorium for lokalforeningsudvalget, der ligger på foreningens hjemmeside, og som hun mente var blevet overtrådt i forbindelse med ændringen af tilskud, hvilket gav hende anledning til at opfordre bestyrelsen til at stramme op på, ajourføre og håndhæve udvalgenes kommissorier. Desuden udtrykte hun ønske om, at der kommer

referater fra udvalgene på hjemmesiden. **Susanne Fuglsang** medgav, at det kommissorium, der findes på foreningens hjemmeside, ikke er blevet ajourført, men hun pointerede, at kommissoriet ikke er blevet overtrådt, idet de ændrede tilskudsregler er blevet diskuteret og godkendt i bestyrelsen.

Bestyrelsens beretning blev enstemmigt godkendt.

3. Kassereren aflægger det reviderede regnskab

Kasserer **Henning Karlby** gennemgik det reviderede regnskab for foreningsåret 2013, der er endt på et minus på 445.794 kroner. Indtægterne har været en smule højere end budgetteret, nemlig i alt 1.846.444 kroner, mens udgifterne har været i alt 2.292.238 kroner. Kassereren knyttede en række kommentarer til udgifterne. Udgifterne til medlemsbladet Slægt & Data har således været højere end budgetteret, fordi sidetallet er gået op på grund af en stor mængde stof, mens de højere udgifter til ekspedition blandt andet skyldes et stort bogsalg. Hjemmesiden har været kostbar, hvilket for det første skyldes et hackerangreb, for det andet overtagelsen af hjemmesiden fynhistorie.dk, der har krævet en hel del arbejde, og for det tredje at medlemshåndteringen er blevet automatiseret. Der har været lidt flere rejseudgifter i forbindelse med bestyrelsesmøder, der altid holdes i Odense. Samlet set har udvalgene ikke brugt så meget som budgetteret; dog skal en del af udgifterne til lokalforeningsudvalget findes under eksternt samarbejde, hvor revisoren har posteret dem. Et betragteligt beløb under posten Regnskab og revision er gået til advokatbistand og revisorudgifter i forbindelse med kassererskiftet. Bortset fra udgifterne til kassererskiftet mente kassereren sammenfattende, at medlemmerne generelt har fået noget for pengene.

Efter aflæggelsen var der spørgsmål fra medlemmerne. **Laila Olsen** opfordrede til, at udgifterne til hjemmesiden blev delt op i drift og support, og kassereren forelagde en udspecificering for forsamlingen.

Mette Fløjborg undrede sig over, at udgiften til generalforsamling var stort set ens i 2012 og 2013, selv om der i 2013 blev holdt både en ordinær og en ekstraordinær generalforsamling, begge gange med en advokat som ordstyrer. Hun undrede sig desuden over, at der i noterne til Regnskab og revision i det reviderede regnskab optrådte et beløb på 57.596 kroner til advokatbistand, og ville gerne vide, om dette beløb i virkeligheden dækker over ordstyrerhonorar til generalforsamlingerne i 2013. Kassereren bekræftede, at de 57.596 kroner dækker den samlede advokatbistand, også ordstyrerhonorarerne. **Mette Fløjborg** havde dog gerne set udgifterne delt op.

Mette Fløjborg hæftede sig desuden ved, at indtægterne fra salg af varer væsentligt oversteg de 50.000 kroner, som er grænsen for, hvornår man skal svare moms af sine indtægter, og ville gerne vide, hvorfor foreningen ikke har tilmeldt sig som momspligtig. **Henning Karlby** svarede, at det store salg er kommet bag på alle, og at sagen er ved at blive ordnet med revisoren. **Mette Fløjborg** udtrykte en skarp kritik af bestyrelsen og revisionsfirmaet for ikke at overholde momsloven.

Endelig mente **Mette Fløjborg**, at et bestyrelseshonorar på mere end 10.000 kroner for hvert bestyrelsesmedlem og suppleant var stort set i lyset af, at foreningens økonomi skrider. Kassereren svarede, at han intet kritisabelt har set. Der udbetales telefonpenge, og derudover godtgøres transporten til bestyrelsesmedlemmerne, der ofte tager toget, men ellers godtgøres efter statens regler for kørepenge.

Werner Wittekind læste regnskabet sådan, at ekspeditionsomkostningerne til udsendelse af medlemsbladet stod opført under Ekspedition, og ville gerne vide, hvad udgiften var til ekspedition alene af medlemsbladet. **Henning Karlbj** svarede, at posten Medlemsblad også indeholder portoudgifter til selve bladet på 177.940, som det i øvrigt fremgår af noterne til regnskabet.

Werner Wittekind ville desuden gerne vide, om det beløb på 235.861 kroner, der ifølge noterne til regnskabet er gået til bogføring, er løn til bogholderen, og det bekræftede kassereren. Regnskabet blev enstemmigt godkendt.

4. Behandling af indkomne forslag

Der var indkommet en hel del forslag, både forslag til vedtægtsændringer og øvrige forslag. Indledningsvis bemærkede dirigenten, at han havde kontakten de enkelte forslagsstillere for at tilpasse forslagene efter foreningsretlige regler og slå beslægtede forslag sammen. Det havde ført til let tilrettede og lidt færre forslag. Punktet blev afviklet på den måde, at forslag, der lignede hinanden, blev behandlet i sammenhæng.

Forslag til vedtægtsændringer

Almennyttig forening (§ 2 og 11) (bestyrelsens forslag)

Formanden for vedtægtsudvalget, **Poul Wachmann**, præsenterede bestyrelsens forslag om at indskrive i vedtægterne, at DIS-Danmark er en almennyttig forening, hvilket han fremhævede, at foreningen allerede er. Forslaget skyldtes, at foreningen gerne ville godkendes af SKAT, så den kan modtage skattefrie gaver til forskningsformål. Forslaget indvirker på formålparagraffen (§ 2) og opløsningsparagraffen (§ 11), idet SKAT vil sikre sig, at skattefrie gaver ved eventuel opløsning fortsat bruges efter deres formål.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Ændrede afstemningsregler (§ 3, 6, 10 og 11) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann præsenterede bestyrelsens forslag om at ændre afstemningsreglerne ved foreningens generalforsamling, så beslutninger kræver to tredjedels flertal blandt de afgivne stemmer og ikke længere blandt de fremmødte. Baggrunden for forslaget var, fortalte **Poul Wachmann**, at man tidligere havde oplevet, at medlemmerne sivede i løbet af generalforsamlingen.

Laila Olsen fremhævede, at medlemmerne under en tidligere generalforsamling i København ikke var sivet, men var gået, fordi forslagene var for uigennemskuelige og dårligt gennemarbejdede. Hun opfordrede derfor til at lave mere gennemarbejdede forslag, hvis de nuværende afstemningsregler bibeholdtes.

Bent Kristensen gav udtryk for, at han ikke mener, der kan stemmes under punktet Eventuelt, og dirigenten fastslog, at det ville der heller ikke blive med ham som dirigent.

Forslaget blev vedtaget med en enkelt stemme imod.

Ændring af foreningens navn (§ 1) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann præsenterede bestyrelsens forslag om at ændre foreningens navn fra "DIS-Danmark, Databehandling i Slægtsforskning" til "DIS-Danmark, Slægt & Data" for at gøre navnet mere tidsvarende.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Formål (§ 2) (forslag fra Christian Konstmann Autzen)

Christian Konstmann Autzen var ikke selv til stede og kunne derfor ikke præsentere sit forslag til ændring af formålparagraffen. **Poul Wachmann** fik derfor lejlighed til at give bestyrelsens kommentarer til forslaget, der efter bestyrelsens mening var for vidtgående, hvorfor den anbefalede at stemme nej til det.

Forslaget blev forkastet med en enkelt stemme for.

Formål (§ 2) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann præsenterede bestyrelsens forslag om en lille ændring af formålparagraffen. Forslaget var dels redaktionelt og gik dels på, at ordet "databehandling" glider ud.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Medlemsoplysninger (§ 3) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann præsenterede bestyrelsens forslag om at tilføje til § 3, at medlemsoplysninger ikke må videregives eller sælges til tredjepart.

Mette Fløjborg spurgte, om forslaget betød, at man ikke længere kunne trække en liste ud over DIS-Danmark-medlemmer i et område, hvis der skulle dannes en ny lokalforening. **Poul Wachmann** svarede, at eftersom det er DIS-Danmark, der inviterer til at danne nye foreninger, var det ikke noget problem.

Eli Dahl spurgte, om forslaget betød, at der ikke længere måtte være en liste over medlemmer på foreningens hjemmeside. **Poul Wachmann** svarede, at hverken navne eller postnumre er beskyttet af persondataloven, så her skulle heller ikke være nogen konflikt.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Forhold omkring eksklusion (§ 3) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann fortalte, at bestyrelsen havde taget den heftige diskussion på den seneste generalforsamling til efterretning og gerne ville tilføje et afsnit til vedtægternes § 3, så en person, der er i fare for at blive ekskluderet, har ret til at fremkomme med sine synspunkter til foreningens medlemmer.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Lokalforeninger (§ 4) (forslag fra Christian Konstmann Autzen)

Da **Christian Konstmann Autzen** ikke selv var til stede, fik **Poul Wachmann** mulighed for at komme med bestyrelsens kommentarer til forslaget. Bestyrelsen mente, at forslaget gav nogen usikkerhed i forhold til de regler, der findes i dag, hvorfor den anbefalede at stemme nej til det.

Der var tre stemmer for forslaget, som blev forkastet.

Lokalforeninger (§ 4) (forslag fra Ingrid Sørensen)

Ingrid Sørensen var ikke til stede, og **Poul Wachmann** fik mulighed for at fremlægge bestyrelsens kommentarer til hendes forslag til en tilføjelse til § 4. Han mente, at forslaget indeholdt punkter, der enten var overflødige, eller som bestyrelsen ikke kunne gå ind for.

Forslaget blev enstemmigt forkastet.

Lokalforeninger (§ 4) (forslag fra Ingrid Sørensen)

Ingrid Sørensen havde endnu et forslag om en tilføjelse til § 4, der angik andre slægts- og lokalhistoriske foreningers tilknytning til DIS-Danmark. **Poul Wachmann** forklarede, at der allerede findes en tilskudsordning til foreninger, der ligger mere end 50 kilometer fra en DIS-lokalforening, og at bestyrelsen ikke mener, at samarbejdet med andre foreninger end DIS-lokalforeninger i den nuværende situation skal udbygges.

Forslaget blev enstemmigt forkastet.

Selvsupplering (§ 5) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann præsenterede bestyrelsens forslag om at slette et afsnit om selvsupplering fra vedtægternes § 5, så bestyrelsesmedlemmer og suppleanter fremover altid skal vælges på en generalforsamling.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Afstemningsregler (§ 5) (forslag fra Ingrid Sørensen)

Ingrid Sørensen havde foreslået en tilføjelse om, at afstemninger på bestyrelsesmøder skal være skriftlige, hvis blot ét medlem kræver det. **Poul Wachmann** anbefalede på bestyrelsens vegne at stemme imod forslaget.

Forslaget blev enstemmigt forkastet.

Afstemningsregler (§ 5) (forslag fra Ingrid Sørensen)

Ingrid Sørensen havde desuden foreslået en tilføjelse om, at bestyrelsen skal godkende de personer, som uden for bestyrelsen ansættes til nøgleposter. Dirigenten fremhævede, at han i sin korrespondance med **Ingrid Sørensen** havde påpeget, at forslaget var i strid med gældende lovgivning, men at hun alligevel havde valgt at fastholde det. **Poul Wachmann** anbefalede på bestyrelsens vegne at stemme imod forslaget.

Bodil Christensen ønskede at vide, hvordan dirigenten havde korresponderet med **Ingrid Sørensen**. Han svarede, at korrespondancen var foregået pr. e-mail, og at han i øvrigt ikke kender forslagsstilleren.

Forslaget blev enstemmigt forkastet.

Budget og kontingent (§ 6) (forslag fra Mette Fløjborg og Leif Sommerdal)

Mette Fløjborg og **Leif Sommerdal** havde hver for sig fremsat nært beslægtede forslag om at ændre ordlyden af punkt 5.a i § 6, så det blev præciseret, at generalforsamlingen ikke bare skal have budgettet

fremlagt, men fastlægge det (**Mette Fløjborg**) eller have det fremlagt og godkende det (**Leif Sommerdal**). **Leif Sommerdal** havde tillige fremlagt et forslag om at ændre ordlyden af punkt 5.b, så det også blev præciseret, at kontingentet både skulle fremlægges og godkendes.

Leif Sommerdal havde ikke mulighed for selv at være til stede ved generalforsamlingen, men dirigenten havde fået bemyndigelse til at spørge **Mette Fløjborg**, om hun mente, at forslagene kunne behandles under ét med formuleringen "Godkendelse af budget for indværende og det kommende år" i punkt 5.a og "Godkendelse af kontingent for det kommende år" i punkt 5.b. Det ville **Mette Fløjborg** gerne være med til. Hun motiverede det nu fælles forslag med, at det på de seneste 10 års generalforsamlinger har været meget forskelligt, om budgettet blot er blevet fremlagt, eller om dirigenten har vurderet, at det har skullet godkendes. Hun mente imidlertid, at det er generalforsamlingens opgave at godkende det budget, som bestyrelsen fremlægger. **Poul Wachmann** gav udtryk for, at bestyrelsen godt kunne tilslutte sig de ændrede formuleringer.

Erling Jakobsen spurgte, om forslaget betød, at man også kan stille ændringsforslag til budgettet, og dirigenten svarede, at man ganske rigtigt altid kan stille ændringsforslag til fremsatte forslag.

Både forslaget om ændring af punkt 5.a og ændring af punkt 5.b blev enstemmigt vedtaget.

Ændringsforslag (§ 6) (forslag fra Ingrid Sørensen)

Dirigenten gjorde opmærksom på, at han over for **Ingrid Sørensen** havde påpeget, at hendes forslag om tilføjelse til § 6 var i strid med gældende foreningsretlige regler, men at hun alligevel havde fastholdt forslaget. **Poul Wachmann** anbefalede på bestyrelsens vegne et nej.

Forslaget blev enstemmigt forkastet.

Dirigent (§ 6) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann præsenterede bestyrelsens forslag om, at generalforsamlingens dirigent skal være dirigent- og foreningsvant.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Fuldmagter (§ 6) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann præsenterede bestyrelsens forslag om, at fuldmagter skal være personlige.

Laila Olsen kom med det ændringsforslag, at det skal være muligt for et fremmødt medlem at medbringe ikke én, men to fuldmagter. **Poul Wachmann** fastslog dog, at bestyrelsen fastholder sit forslag.

Der blev derfor først stemt om **Laila Olsens** mere vidtgående ændringsforslag. Med 13 stemmer for blev forslaget forkastet.

Derefter blev der stemt om bestyrelsens forslag. Med fem stemmer imod blev forslaget vedtaget.

Video fra generalforsamlingen (§ 6) (forslag fra Christian Konstmann Autzen)

Poul Wachmann forklarede, at man ved flere generalforsamlinger havde forsøgt at sende videoer fra generalforsamlinger, men med svingende resultat. Det vil kræve udstyr for omkring 100.000 kroner, hvis man skal lave videoer af en ordentlig kvalitet fra generalforsamlingerne. På den baggrund anbefalede bestyrelsen et nej til forslaget.

Mette Fløjborg bemærkede, at hvis der på et senere tidspunkt laves video af generalforsamlinger, bør det kun være foreningens medlemmer, der har adgang til videoerne.

Med tre stemmer for blev forslaget forkastet.

Eventuelt (§ 6) (forslag fra Christian Konstmann Autzen)

Christian Konstmann Autzen havde foreslået en tilføjelse til § 6 om, at afstemninger under dagsordenspunktet Eventuelt altid vil være vejledende. Dirigenten gjorde opmærksom på, at han havde foreholdt forslagsstilleren, at der slet ikke kan stemmes under Eventuelt, men forslagsstilleren havde fastholdt forslaget.

Poul Wachmann anbefalede på bestyrelsens vegne at stemme imod forslaget.

Erling Jakobsen forklarede, at årsagen til, at der ikke må stemmes under Eventuelt, er, at man med dagsordenen i hånden på forhånd skal kunne vide, hvad der stemmes om på en generalforsamling.

Forslaget blev enstemmigt forkastet.

Ekstraordinær generalforsamling (§ 8) (bestyrelsens forslag)

Poul Wachmann præsenterede bestyrelsens forslag om en sproglig bearbejdelse af vedtægternes § 8, der gerne skulle gøre paragrafen mere forståelig. Desuden er grænsen for, hvornår en ekstraordinær generalforsamling skal indkaldes, i forslaget sat ned fra tre til to uger.

Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Øvrige forslag

Internetafstemninger (forslag fra Leif Sommerdal)

Leif Sommerdal havde indsendt et forslag, der pålægger bestyrelsen at arbejde for, at der skabes mulighed for etablering af og forsøg med internetbaserede afstemninger. **Poul Wachmann** kommenterede forslaget på bestyrelsens vegne. Vi er endnu et stykke fra bindende afstemninger på nettet, mente han, men spørgeskemaundersøgelser kan bestyrelsen gå fuldstændig ind for.

Else Larsen Jespersen var som gammel dansklærer stødt over, at tillægsordet "internetbaseret" stod med stort i præsentationen af forslaget.

Mogens Pagh hæftede sig ved de sidste tre linjer i forslaget, ifølge hvilke et endeligt forslag om iværksættelse af internetbaserede vejledende afstemning skal foreligge senest i forbindelse med generalforsamlingen 2015. På baggrund af denne mere vidtgående formulering kunne han ikke gå ind for forslaget.

Forslaget blev enstemmigt forkastet.

Upload af hjemmesider (forslag fra Ingrid Sørensen)

Poul Wachmann fastslog, at bestyrelsen ikke kunne gå ind for forslaget, som blev enstemmigt forkastet.

Professionel IT-tekniker (forslag fra Ingrid Sørensen)

Poul Wachmann fastslog, at bestyrelsen ikke kunne gå ind for forslaget, som blev enstemmigt forkastet.

Tilskud til IT-projekter (forslag fra Ingrid Sørensen)

Poul Wachmann fastslog, at bestyrelsen ikke kunne gå ind for forslaget, som blev enstemmigt forkastet.

Tilskud til foreninger (forslag fra Ingrid Sørensen)

Poul Wachmann fastslog, at bestyrelsen ikke kunne gå ind for forslaget, og **Bodil Christensen** pegede på, at forslaget var overflødigt, fordi generalforsamlingen allerede havde stemt om spørgsmålet. Forslaget blev enstemmigt forkastet.

Koder til edb-programmer (forslag fra Ingrid Sørensen)

Poul Wachmann fastslog, at bestyrelsen ikke kunne gå ind for forslaget, som blev enstemmigt forkastet.

Knud Haaning Andersen (forslag fra **Ingrid Sørensen**)

Poul Wachmann fastslog, at bestyrelsen ikke kunne gå ind for forslaget, som blev enstemmigt forkastet.

5.a Fremlæggelse af budget for det kommende år

Kasserer **Henning Karlby** hæftede sig ved, at foreningen havde et godt og stabilt aktivitetsniveau til glæde for medlemmerne. Der budgetteres med et underskud i 2014 på minus 280.000 kroner. For at kunne komme ud med et lille underskud i 2015 foreslog bestyrelsen, at kontingentet bliver hævet, hvilket ikke er sket i seks år.

Herefter var der spørgsmål fra medlemmerne. **Werner Wittekind** spurgte, hvor den væsentligste del af det underskud for 2014, som der allerede nu budgetteres med, kommer fra. Kassereren fremhævede, at bestyrelsen forsøgte at videreføre de aktiviteter, den havde sat godt i søen, idet han blandt andet pegede på medlemsbladets forøgede sideantal og på den fortsatte udvikling af arkiv og bibliotek. Desuden føres regnskabet nu fast af en ekstern bogholder.

Mette Fløjborg gjorde opmærksom på, at det fremlagte budget ikke var det samme som det, generalforsamlingen godkendte i 2013, idet både indtægter, udgifter og budgetteret underskud var større i det oprindeligt godkendte budget, der siden er ændret til et revideret budget. **Henning Karlby** svarede, at revideringen skyldes, at bestyrelsen gerne vil have en buffer i tilfælde af uforudsete begivenheder. **Mette Fløjborg** ville desuden gerne vide, hvorfor posterne Nye Projekter og DIS-Arkiv og Bibliotek tilsammen er blevet forhøjet til 320.000 i budgettet for 2015. **Henning Karlby** forklarede, at budgettet er blevet forenklet, så nogle poster er blevet lagt sammen, men at beløbene er de samme. **Bodil Christensen** fremhævede, at budgettet for 2014 ikke blev godkendt på generalforsamlingen i 2013, men blot fremlagt. **Mette Fløjborg** fastholdt, at det viste budget for 2014 ikke var det, der blev fremlagt i 2013, og spurgte desuden, om de 200.000, der er afsat til Regnskab & Revision, skyldes, at man regner med endnu et problematisk kassererskifte. Det afkræftede kassereren, der forklarede, at udgiften blandt andet dækker løn til bogholderen. Som et kuriosum gjorde **Werner Wittekind** opmærksom på, at det for fire år siden blev besluttet, at der ikke skulle stå, at budgettet var revideret, men godkendt.

Budgettet blev enstemmigt godkendt, idet **Mette Fløjborg** bemærkede, at dirigenten var sprunget over godkendelse af det reviderede budget for 2014. Dirigenten svarede, at han havde forholdt sig til dagsordenspunktet, som det også står i vedtægterne, nemlig fremlæggelse af budget for det kommende år.

5.b Fastlæggelse af kontingentet for det kommende år

Kasserer **Henning Karlby** foreslog, at kontingentet det kommende år hæves til 250 kroner for enkeltmedlemmer og 375 kroner for familie-medlemskaber.

Det ændrede kontingent blev vedtaget med tre stemmer imod.

6. Valg til bestyrelsen

6.a. Valg af 4 medlemmer i lige år og 5 medlemmer i ulige år **Kathrine Tobiasen, Jørgen Kristensen, Michael Dupont** og **Bodil Grove Christensen** blev alle genvalgt for en ny toårig periode.

6.b. Eventuelt valg af bestyrelsesmedlemmer for 1 år

Gitte Christensen ønskede at udtræde af bestyrelsen før tid. I hendes sted blev den hidtidige suppleant **Jesper Skov** valgt for en etårig periode.

6.c. Valg af suppleanter for 1 år

Som suppleanter valgtes efter indstilling fra bestyrelsen **Lena Sørensen** og **Anton Blaabjerg**.

7.a Valg af 2 interne revisorer for 1 år

Som interne revisorer genvalgtes efter indstilling fra bestyrelsen **Svend-Erik Christiansen** og **Knud Spangso**.

7.b Valg af 1 revisorsuppleant for 1 år

Som revisorsuppleant genvalgtes efter indstilling fra bestyrelsen **Steen Kobberø-Hansen**.

8. Eventuelt

Mette Fløjborg takkede bestyrelsen for dens store arbejde og bad forsamlingen give den en hånd. Desuden mindede hun bestyrelsen om, at den resten af året skal arbejde med det budget for 2014, som generalforsamlingen vedtog i 2013.

Med henvisning til afstemningsproceduren i løbet af generalforsamlingen påpegede **Bent Kristensen** over for dirigenten, at det grønne afstemningskort betyder ja, mens det røde betyder nej. Dirigenten svarede spøgefuldt, at det er dirigenten, der fastlægger, hvordan generalforsamlingen gennemføres.

Aase Clausen takkede for det udmærkede medlemsblad, men mente, at man skal springe transskriberingerne over, hvis teksterne til transskribering ikke kan gengives i en bedre kvalitet.

Niels H. Nielsen foreslog, at forslag på generalforsamlingen falder, hvis forslagsstilleren ikke møder personligt op. Han spurgte desuden til en mulig sammensmeltning med SSF (Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger), som han ikke mente at have hørt noget om på generalforsamlingen. **Susanne Fuglsang** påpegede dog, at tanken om en sammensmeltning mellem de tre landsdækkende foreninger har været nævnt både i den skriftlige og den mundtlige beretning, og hun stillede de fremmødte spørgsmålet om, hvad de ville synes om en sammensmeltning.

Efter dette åbne spørgsmål takkede **Susanne Fuglsang Ib Hansen** for hans hjælp som dirigent. Hun takkede også det afgangende bestyrelsesmedlem **Gitte Christensen** og den afgangende suppleant **Arne Christiansen** for deres indsats for foreningen gennem en længere år-række. Endelig takkede hun de fremmødte for en lang, spændende og udbytterig dag.

Gitte Christensen og Arne Christiansen sagde farvel til bestyrelsesposterne og modtog en stor tak for deres arbejde.

Herefter erklærede dirigenten generalforsamlingen for afsluttet.

Dato og underskrift

Ib Hansen Rasmus Agertoft
Dirigent Referent

Supplerende bemærkninger til bestyrelsens beretning for foreningsåret 2013

Foreningsåret 2013 startede turbulent med en eksklusionssag og en ekstraordinær generalforsamling.

Bestemt ikke en særlig rar situation, men nødvendig.

Det var meget vanskeligt for vores nye kasserer at overtage posten, da den afgangende på ingen måde ville samarbejde.

Vi har haft en del problemer, med særligt lokalforeningernes medlemslister. Der er rettet op på det nu, og jeg er overbevist om at tekningen fremover vil virke efter hensigten.

Vores nu 16 lokalforeninger laver et flot stykke arbejde rundt om i

landet med medlemsmøder, foredrag, undervisning i gotisk skrift, undervisning i metoder, undervisning for begyndere, fælles indtastningsprojekter og meget andet. Der foregår virkelig meget forskelligt ude i foreningerne.

Vi har omlagt tilskuddet fra DIS-Danmark så alle lokalforeninger fra 2014 får det samme beløb i tilskud uanset hvor mange medlemmer den enkelte forening har.

Medlemstallet er stigende i lokalforeningerne og er nu oppe på 1.700.

Lokalforeningerne er også med til at skaffe nye medlemmer til DIS-Danmark.

Lokalforeningerne hjemmesider og support heraf, er nu overgået til hjemmesideudvalget, hvor det rettelig hører til.

Hjemmesideudvalget kom på overarbejde da vores hjemmeside slægt og data blev hacket i februar 2013. Det var en alvorlig sag der blev politianmeldt. Siden blev genetableret og lagt på en ny server.

På hjemmesiden er der ca. 3.500 besøgende og ca. 30.000 sidevisninger dagligt.

Vores hjemmeside består af mange andre ting end det velbesøgte forum. Hvis I ikke for længst allerede har gjort det, så prøv at surfe lidt rundt.

Udover nyheder og arrangementer fra hele landet er der f.eks. alt om foreningen, vedtægter, udvalg, kilder, værktøjer, butik og meget meget mere.

På hjemmesiden dis-danmark.dk ligger der også mange spændende ting :

DIS-Wiki, Wads sedler, Ukendte billeder og DIS-Bibliotek for blot at nævne nogle ganske få titler.

Arbejdet i DIS-Bibliotek skrider fremad og flere titler kan nu læses online. Der er mange flere på vej.

DIS-Træf er en service for foreningens medlemmer. Det fungerer ved at man indsender en ged-compfil med sin slægtsforskning, efter nærmere anvisning. Den bliver så sammenlignet med de andre filer i databasen. Er der andre der har sendt filer ind med de samme aner som dig, får du besked om det og kan tage kontakt til vedkommende.

Det danske DIS-Træf kører sammen med det svenske DIS-Byt og det norske DIS-Tref. Så det er gedcompfiler fra medlemmer i de 3 nordiske DIS-Foreninger der ligger i databasen.

Det nordiske samarbejde fungerer ret godt med DIS-Norge. Senest

har vi lavet en gensidig aftale om at medlemmer i den ene forening kan få medlemsadgang på den anden forenings hjemmeside og omvendt. Forhåbentlig til gavn og glæde for DIS-Danmark medlemmer med norske aner.

Næste mål er at arbejde for et ligeså godt samarbejde med vores anden søsterforening, Föreningen DIS i Sverige, og måske på et tidspunkt, opnå de samme medlemsfordele der.

De tre landsdækkende Slægtsforskerforeninger SSF (sammenslutningen af Slægtshistoriske foreninger), Samfundet (Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie) og DIS-Danmark har afholdt en stribe samarbejds møder i årets løb.

Hensigten er at samarbejde endnu mere om enkeltprojekter og fælles udgivelser. På bedding lige pt. er en fælles Slægtsforskerweek-end i efteråret 2014 og et større fællesprojekt i forbindelse med Slægtens år 2015.

Tanken om en sammensmeltning af de tre foreninger er naturligt opstået i processen. Alle tre foreninger har hver deres forcer, og sammen i én forening ville vi være stærkere overfor myndighederne, til gavn for slægtsforskere i Danmark.

DIS-Danmarks samarbejde med Statens Arkiver forløber helt tilfredsstillende.

Jeg er jævnligt i kontakt med Rigsarkivaren og andre ledende medarbejdere.

DIS-Danmarkmedlemmer hjælper stadig med at tjekke cpr. Numre i kirkebøgerne, kvalitetstjekke scanninger fra ekstern leverandør og vores nyeste samarbejdsprojekt af en lidt anden karakter :

Slægtsforskerhjælpen på Rigsarkivet, hvor ca. 8-10 medlemmer hjælper nye slægtsforskere i gang med deres forskning på arkivet hver tirsdag.

Der er ca. 20 besøgende der benytter sig af tilbuddet hver gang, så det projekt må bestemt betegnes som en succes.

Der er evaluering om få uger og jeg forventer det vil være noget der fortsætter igen til efteråret.

Måske udvidet til landsarkiverne på fyn og i jylland, hvis der er interesse for det og vi kan finde folk til opgaverne.

Der er mange medlemmer der giver en ekstra hånd for at hjælpe foreningen.

En meget stor tak til Jer for det, vi kunne slet ikke drive foreningen uden jer.

Nye medlemmer af bestyrelsen

Ved generalforsamlingen fik bestyrelsen to nye suppleanter. De præsenterer her sig selv, damerne først.

Lena Sørensen:

Jeg er aktiv inden for slægtsforskning, som jeg har dyrket de sidste 10-12 år; udover at være medlem af DIS-Danmark er jeg ligesom så mange andre medlem af en del foreninger, og jeg er aktiv i par stykker af dem.

Mit daglige arbejde foregår på Egedal Arkiv og Museum, et job, som jeg værdsætter højt, fordi det tillader mig at kombinere min interesse for både personal- og lokalhistorie på en rigtig god måde.

Mit ønske for alle os slægtsforskere er, at vi får de bedste mulige vilkår for at dyrke vores fælles interesse, Slægtsforskningen.

Mit ønske for alle os slægtsforskere er, at vi får de bedste mulige vilkår for at dyrke vores fælles interesse, Slægtsforskningen.

Anton Blaabjerg:

Jeg er 65 år og har siden 1965 hyppigt gæstet læsesalene på landets arkiver og biblioteker i slægtshistorisk øjemed; jeg har nemlig siden 1972 haft slægtsforskning som erhverv, og desuden er jeg kommet vidt omkring i foreningsverdenen, idet jeg siden ca. 1980 har deltaget aktivt i arbejdet i Slægtshistorisk

Forening for Viborg og Omegn, i S sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger og i Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie.

Hjertesagen er at få slægtsforskere og andre arkivbrugere til at tale med én stemme i en seriøs interesseorganisation over for både lovgivning og arkiv- og biblioteksvæsen gennem et positivt samarbejde.

Familieminder og folkeminder

– en introduktion til Dansk Folkemindesamling for slægtsforskere

Ved arkivar
Lene Vinther Andersen
Dansk Folkemindesamling,
Det Kongelige Bibliotek
lean@kb.dk

Dansk Folkemindesamling er fuld af materiale fra såkaldte almindelige mennesker og deres dagligdags liv af enhver slags. Folkelige fortællinger, viser, musik, billeder og erindringer tilbyder et blik ind i mange af de ellers upåagtede liv, der har udfoldet sig de sidste par hundrede år, og som ikke altid er lette at få indsigt i gennem det kildemateriale, der er overleveret til i dag.

Dansk Folkemindesamling har materiale fra den egn, som din familie og slægt kommer fra – og måske endda også fortællinger, dine forfædre har fortalt. Men også selv om dine forfædre ikke har meddelt stof til Folkemindesamlingen, vil samlingens fortællinger måske kunne hjælpe til en forståelse af det liv, som anerne levede. Fol-

kemindesamlingens stof kan give et indtryk af de skikke, tanker og levemåder, der har eksisteret de steder, som din slægt kommer fra.

Dansk Folkemindesamlings arkiver er organiseret efter de emner, som interesserede de gamle folkemindesamlere. Når man ønsker at benytte Folkemindesamlingen, kan det derfor være nyttigt at kende lidt til historien bag. Dansk Folkemindesamling blev oprettet i 1904, men interessen for folkeminder kan spores længere tilbage. Startskuddet for den systematiske indsamling af folkeminder kan fastsættes usædvanligt præcist – og det er historien om en usædvanlig dreng, der fik en usædvanlig fødselsdagsgave.

Visehåndskriftet "Grundtvigs Kvant", som Svend Grundtvig fik i 14 års fødselsdagsgave, kan lige nu ses i udstillingen "Skatte i Det Kongelige Bibliotek" i Den Sorte Diamant, Det Kongelige Bibliotek. (På billedet ses Svend Grundtvig, 19 år gammel, tegnet af P.C. Skovgaard i 1843. Dansk Folkemindesamling).

Indsamling af folkeminder i 1800-tallet

Den 9. september 1838 havde Svend Grundtvig (1824-1883) fødselsdag. Han fyldte 14 år, og hans far havde købt en særpræget gave til ham. Hans far var præsten og digteren N.F.S. Grundtvig (1783-1872), og han forærede sin søn et gammelt håndskrevet manuskript fyldt med viser. Håndskriftet havde kostet 2 rigsbankdaler og var indbundet i slidt, gult pergament. Det er dateret 1656 og omfatter i dag 262 blade med 163 viser. Senere har håndskriftet fået titlen "Grundtvigs Kvant" (ordet "kvant" henviser til håndskriftets størrelse, som er kvantformat).

Det er næppe alle unge mennesker, der ville have taget imod denne gave i den ånd, den var givet, men Svend Grundtvig blev meget optaget af håndskriftet og studerede det nøje. Han sammenlignede det med forskellige kildeudgaver og opdagede, at det indeholdt viser, som man ikke kendte andre steder fra. Fordi Svend Grundtvig kunne se, at de eksisterende kildeudgaver var ukomplette, sendte han en opfordring ud til aviser og blade om

Adresse og åbningstider:

Dansk Folkemindesamling
Det Kongelige Bibliotek
Christians Brygge 3
1219 Kbh K

Forespørgsler sendes til dfs-mail@kb.dk
Tlf. 91 32 49 00

Læsesalens åbningstider: Tirsdag til fredag:
kl. 10 -15. Mandag og weekend: Lukket.
Buslinje 9A går næsten lige til døren fra
fx Hovedbanegården.

Ønsker du et overblik over Folkemindesamlingens arkivstof?

Så anbefales seniorforsker Jens Henrik Koudals bog "Folkeminder og dagliglivets kultur. Indføring i Dansk Folkemindesamlings arkiv" (2004). Bogen findes også i en netudgave på www.dafos.dk/guiden, hvor der desuden præsenteres et udvalg af eksempler på Folkemindesamlingens materiale – i både tekst, lyd og billeder.

at sende ham "danske kæmpeviser", som man kaldte folkeviserne dengang. Det var i 1843, da Svend Grundtvig var 19 år gammel, og det blev startskuddet for en systematisk indsamling af folkeminder i Danmark. Senere bredte han interessefeltet ud, så det ikke kun fokuserede på viser, og i 1854 opfordrede han til indsamling af alle "gamle danske minder". Der var blevet indsamlet mindre mængder af folkeminder som viser og sagn tidligere, men det var Svend Grundtvig, der etablerede sig som den centrale skikkelse inden for indsamling, udforskning og udgivelse af folkeminder. Svend Grundtvig opbyggede et netværk af 600 folkemindesamlere, som indsendte materiale til ham.

Indsamlingen af folkeminder var inspireret af den tyske filosof Johann Gottfried von Herders (1744-1803) tanker. J.G. Herder mente, at befolkninger ikke blev afgrænset af statsgrænser, men at de blev knyttet sammen gennem en fælles kulturbaggrund – fælles historie, sprog og traditioner. Ifølge Herder var det ikke kun eliten og de dannede, der havde kultur, men alle mennesker havde kultur, for selve deres måde at leve på var udtryk for kultur. Det var altså ikke kun herremanden og præsten, der havde kultur, men også gårdmanden, indsidderen, håndværkeren og tiggeren. Herder pointerede endda, at det kun var ude hos de jævne mennesker på landet, at man kunne gøre sig håb om at finde resterne af den oprindelige fælles kultur. Denne kultur mentes at have rødder tilbage i middelalderen og måske endda oldtiden. Herder og hans ligesindede mente, at de jævne mennesker ude på landet levede sådan, som de altid havde gjort. De fortalte de gamle fortællinger, sang de gamle viser og håndhævede de gamle traditioner, og deres kultur blev overleveret fra mund til mund ned gennem generationerne.

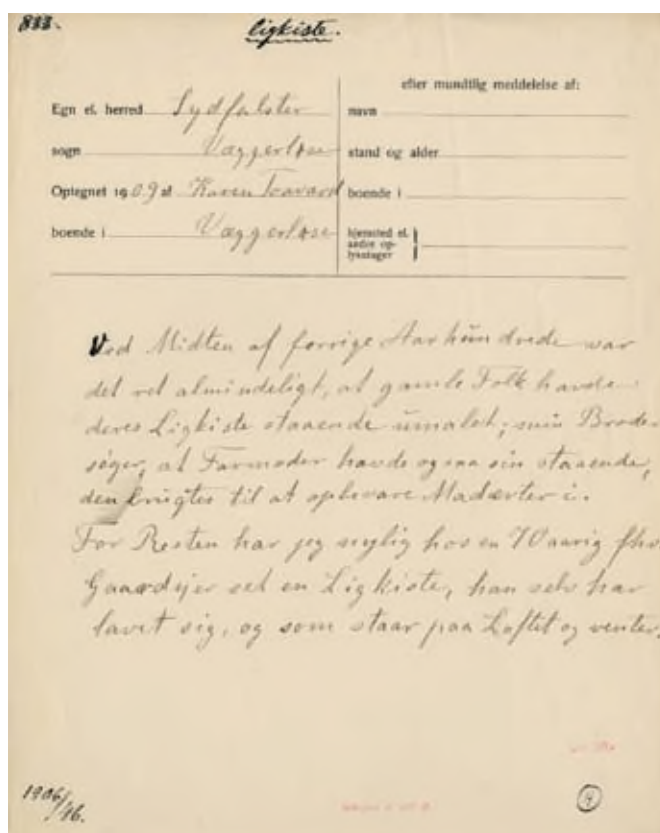
Dansk Folkemindesamlings hjemmeside

Folkemindesamlingens hjemmeside www.dafos.dk er et godt sted at starte, hvis du er interesseret i Folkemindesamlingens materiale. Her kan du søge i vores databaser over håndskriftarkivet, billedarkivet og biblioteket og få en beskrivelse af materialet. Hjemmesiden rummer også formidlende artikler om populære emner som bl.a. påske, måneformørkelse, hekse og folkeeventyr.

Herder indsamlede selv folkeviser og udgav dem i værket "Volkslieder" (1778-79). Hans tanker fik stor betydning for indsamlingen af folkeminder i Danmark. Når Svend Grundtvig og andre af Herders elever blev optagede af at indsamle folkeminder, hang det sammen med et ønske om at redde nationens oprindelige kultur. De ønskede at styrke den danske selvbevidsthed og fællesskabsfølelse. Danmarks politiske situation i 1800-tallet, med blandt andet tabet af Norge i 1814 og Slesvig-Holsten i 1864, bestyrkede oplevelsen af, at dette arbejde for det danske folk var højaktuelt og betydningsfuldt.

Opdeling af stoffet

Svend Grundtvig og hans samtidige var ikke særligt interesseret i de mennesker, som de indsamlede folkeminderne hos. De var interesseret i deres fortællinger, fordi

Slægtsforskere eftersøger dødsårene på deres forfædre, men det kan også være interessant at undersøge forestillinger og skikke knyttet til døden på den egn, slægten stammer fra. På dette optegnerblad har indsamleren Karen Toxværd i 1909 optegnet følgende efter sin storebror, Rasmus, i Væggerløse på Falster: "Ved midten af forrige Aarhundrede var det ret almindeligt, at gamle Folk havde deres Ligkiste staaende umalet; min Broder siger, at Farmoder havde ogsaa sin staaende, den brugtes til at opbevare Madtærter i. For Resten har jeg nylig hos en 70 aarig fhv. Gaardejer set en Ligkiste, han selv har lavet sig, og som staar paa Loftet og venter." (Fra Dansk Folkemindesamlings håndskriftarkiv. Signatur: DFS 1906/43, topografinummer 833.)

de mente, at disse kunne spores tilbage til en gammel national kultur. Ofte har folkemindesamlerne angivet meddelerens navn, lokalitet og måske erhverv på optegnelsen. Folkemindesamlerne interesserede sig ikke meget for, hvilken betydning fortællerne selv tillagde deres historier, så det skrev de ikke noget ned om.

I kølvandet på interessen for at indsamle folkeminder opstod også et ønske om et særligt sted at opbevare folkemindestoffet, så i 1904 blev Dansk Folkemindesamling oprettet som en særlig afdeling på Det Kongelige Bibliotek, og Svend Grundtvigs samlinger blev indlemmet i arkivet. Begrebet folkeminder er en fællesbetegnelse for blandt andet fortællinger som eventyr og sagn, gåder, ordsprog, viser og melodier, traditionel dans samt folkelige trosforestillinger, ritualer, skikke og fester ved årets og livets højtider samt andre former for erindringsstof.

I overensstemmelse med folkemindesamlerens interesser organiserede man stoffet på Dansk Folkemindesamling efter genrer. Det vil sige, at sagn blev placeret på et sted i arkivet, rim et andet sted, optegnelser om fester et tredje osv. En enkelt persons fortællinger blev på den måde skilt ad, og i dag må man derfor ofte lede flere steder for at finde én persons materiale. Inden for den enkelte genre, fx optegnelser om fester, blev materialet ordnet topografisk, hvilket gør det forholdsvist let at tilgå, hvis man er interesseret i et bestemt lokalområde.

Dansk Folkemindesamling indsamler til stadighed nyt

Dansk Folkemindesamling formidler også noget af sit materiale via internettet. På websitet "Kildevæld – strømme af viser og eventyr" (www.kb.dk/kildevaeld) kan du høre gamle fonografoptagelser af viser og læse eventyr og sagn indsamlet af folkemindesamleren Evald Tang Kristensen (1843-1929) i Jylland. Fortællingerne giver et indtryk af de tanker og forestillinger, der var en del af hverdagen hos befolkningen på landet for over hundrede år siden. Billedet viser optagelse med fonograf, mens Evald Tang Kristensen skriver ned til venstre. (Fotograf: H.P. Hansen, 1922. Dansk Folkemindesamling).

materiale. Begrebet "folkeminder" benyttes mest om det ældre materiale, og nu bruger man betegnelser som "dagliglivets ikke-materielle kultur" eller "immateriel kulturarv" til at beskrive feltet. Kulturarven er levende og altid under forandring og får tillagt nye betydninger, og det arbejder vi forsat med at udforske og dokumentere på Folkemindesamlingen. I dag er fokus bredt ud, og materialet betragtes ikke længere som genrer, men bliver til kilde materiale til kulturstudier. Tidligere var Folkemindesamlingen især optaget af landbefolkningens kultur, men i dag har alle befolkningsgruppers kultur interesse, og vi arbejder med både historiske og nutidige problemstillinger. Hvor de ældste folkemindesamlere udelukkende

Dansk Folkemindesamling rummer materiale fra stort set alle egne af Danmark, men mængden af materiale varierer. Nogle egne har været begunstigede af flittige folkemindesamlere, som har indsendt mange optegnelser til arkivet. Det gælder fx denne artikelforfatters egen fødeegn, Sydfalster, hvor søskendeparret Karen og Rasmus Toxværd (1853-1941 og 1847-1923) gjorde optegnelser til Folkemindesamlingen. (Fotograf: V.C. Christoffersen, udateret. Dansk Folkemindesamling).

skrev deres optegnelser ned i hånden, foregår indsamling i dag nu også med digitale lydoptagere, internetbase-rede spørgeskemaer, digitalkameraer og andre moderne hjælpemidler. Folkemindesamlingens forskellige typer af materiale er fordelt i et håndskriftarkiv, billedarkiv, lyd-arkiv, videoarkiv og håndbibliotek.

Dansk Folkemindesamling og slægtsforskning

Hvis man lige er startet med at kortlægge sin slægt, vil Folkemindesamlingen næppe være det allerførste sted, man opsøger, for her finder man ikke kirkebøger og skifteprotokoller og lignende kildetyper, som slægtsforskeren benytter til at kortlægge sin slægtstavle. Slægtens historie er del af en bredere historie, og fx har den lokale egn og det givne sociale miljø haft betydning for slægten. Når man som slægtsforsker er dykket ned i sin slægt, kan man måske efter lidt tid få lyst til at hæve blikket lidt opad. Her kan Folkemindesamlingens materiale give indblik i noget af det, der har haft betydning for forfædrene. Tilbage i tiden boede hovedparten af befolkningen på landet, og det er netop nogle af disse mennesker – som de fleste af os nok har mange af i vores slægt – Folkemindesamlingen rummer oplysninger om. For eksempel kan man finde oplysninger om lokale skikke ved barsel, bryllup og begravelse, som kan give et interessant supplement til slægtstavlens mere nøgterne oplysninger om forfædrenes fødselsår, tidspunkt for ægteskabsindgåelse samt dødsår.

Slægtsforskere kan starte derhjemme foran computeren med at danne sig et overblik over, hvad Folkemindesamlingen kan tilbyde. På www.dafos.dk/guiden får man en indføring i Folkemindesamlingens historie og arkiver. Via Folkemindesamlingens hjemmeside, www.dafos.dk, er det muligt at søge i håndskriftarkivet, billedarkivet og biblioteket. Endnu er Folkemindesamlingens video- og lydoptagelser desværre ikke søgbare online, så her foregår søgningen via registre på Dansk Folkemindesamling på Det Kongelige Bibliotek. Ud over hovedregistranten over håndskriftarkivet har Folkemindesamlingen forskellige seddelregistre, hvorigenem man kan søge dybere

ned i samlingerne, end søgninger i databaserne online giver mulighed for. Registerne giver mulighed for at søge efter topografi, personer og genrer.

For slægtsforskere er der to veje, som det kan være oplagt at forsøge: dels at opsøge det lokalområde, ens familie stammer fra, og dels at undersøge om nogle af forfædrene har været meddelere til Folkemindesamlingen.

Folkemindesamlingen rummer stof fra stort set alle egne af Danmark, selv om det varierer, hvor tæt de forskellige egne er beskrevet. Hvis der har boet en flittig folkemindesamler på egnen, kan der være mange optegnelser, mens det er mere sparsomt, hvad der findes i andre egne. Det er forholdsvis let at gå i lag med Folkemindesamlingens materiale, hvis man er interesseret i en bestemt egn. For de gamle folkemindesamlere var som sagt meget omhyggelige med at angive, hvor de forskellige optegnelser stammede fra. Det hang sammen med, at de var interesserede i at kortlægge, hvor de forskellige traditioner og fortællinger osv. var udbredt. Under registrering af materialet har det fået et nummer, der viser, hvor i landet det kommer fra. Dette nummer kaldes et topografinummer. Topografinummeret henfører ofte til et sogn, men også de gamle amter og herreder har topografinumre. (På Folkemindesamlingens hjemmeside www.dafos.dk er der en vejledning til, hvordan du søger topografisk i databaserne for håndskriftarkivet, billedarkivet og biblioteket).

Hvis man har en mistanke om, at en forfader har indsendt sine erindringer til Folkemindesamlingen eller har fortalt sin historie til en folkemindesamler, har vi også på Folkemindesamlingen forskellige meddeleregistre, hvor man kan forsøge at slå det efter. Disse er desværre endnu ikke tilgængelige online.

Enhver har adgang til Dansk Folkemindesamlings læsesal på Christians Brygge 3 i København. Læsesalsgæster bliver mødt af en arkivar, som gerne hjælper med søgning gennem de nødvendige registraturer og kartoteker. Arkivaren er fagligt uddannet og har et godt kendskab til arkivet, men visse faglige forespørgsler kan kræve en specialviden, som læsesalsvagten ikke er i besiddelse af, og ved sådanne henvendelser kan det være en fordel at kontakte Dansk Folkemindesamling inden besøget på læsesalen (tlf. 91 32 49 00 eller dfs-mail@kb.dk).

Dansk Folkemindesamling er en del af Nationalsamlingsafdelingen på Det Kongelige Bibliotek. Folkemindesamlingen ligger i den grå bygning, kaldet "Fisken", som støder op mod Den Sorte Diamant, som lige titter frem i baggrunden af billedet.

Hans Jensen og Maren Nielsdatter

Lidt om navne før i tiden

Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13

8900 Randers

Tlf. 64 64 51 06

tobiasen@dis-danmark.dk

Man skal ikke arbejde længe med slægtsforskning, før man finder ud af, at mange ting og forhold er anderledes, når man bevæger sig tilbage i tiden. F.eks. den måde man skrev navne på, og de skikke der eksisterede omkring brugen af for- og efternavne. Det er en rigtig god idé at sætte sig lidt ind i disse ting – det gør jagten på anerne lettere.

Noget af det første, man vil lægge mærke til, er, at stavemåderne kan være forvirrende. Faktisk er det sådan, at der ikke var noget, der hed retskrivning tilbage i 1800-tallet. Jo længere tilbage, jo værre bliver det. Et navn var et navn, og så var det underordnet, hvordan en skriverkarl eller præst kunne finde på at stave det. Helt op i begyndelsen af 1900-tallet kan man støde på vilkårlige skift mellem Kristensen og Christensen. Om Dalgaard skulle have et 'h' med i 'Dal' eller ej, var ikke noget man tog sig af. Ligesom Bech, Bæk eller Bek kunne være et fedt.

Som nutidige individer er vi vant til at skelne skarpt mellem forskellige stavemåder: Familien Skovgård og familien Schougaard er afgjort ikke den samme, og et lille 'e' i slutningen af Bergsøe kunne gøre en forskel fra Bergsø. Den tankegang må vi lægge fra os som slægtsforskere. I fortiden gjaldt den slags ikke.

Som nævnt bliver det kun værre i takt med, at vi graver os tilbage i tiden. Et navn kunne have mange udformninger. Kirsten kunne ses stavet som Kjesten eller Kiersten, Anne være den samme som Ane og Anna, og i 1600-tallet var det almindeligt at stave Karen og Maren som Karine og Marine. Las kunne man finde benævnt som Lars, Laust eller Laurids, Peder og Peer brugtes i flæng, og Søren kunne blive til Sørren. Jep var samme navn som Jeppe. Det er ingen overdrivelse, at kun fantasien sætter grænser for, hvordan et navn kunne optræde. Det kan være forvirrende i starten, men når man har gjort sig klart, at et navn har en grundform, men derudover kan vendes og drejes efter behag – i nogle tilfælde sikkert egnsbestemt – uden at det af den grund bliver et andet navn, vil det opleves som "sådan er det bare".

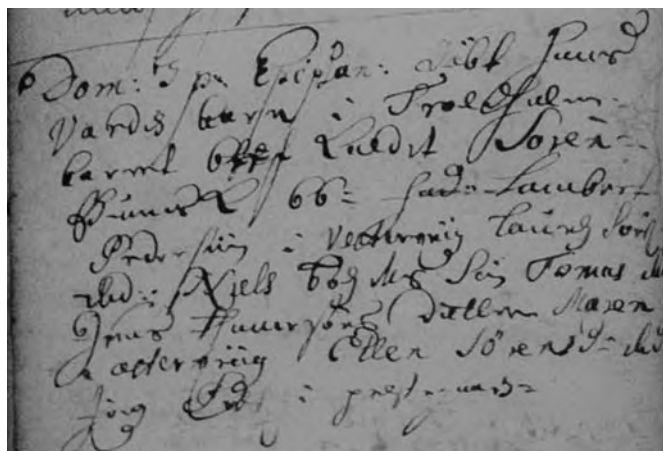
Efternavne

Et større problem kan efternavnene udgøre. I rigtig gamle dage, i oldtiden og middelalderen, havde en person kun et navn, fornavnet. Adelen, der lagde vægt på at vise, at en slægts medlemmer hørte sammen, fandt tidligt ud af at tillægge sig slægtsnavne. Skikken bredte sig gradvist

til byerne, hvor først de højere borgerkredse fulgte trop og siden også de mindre bemidlede.

På landet var forholdene anderledes. Her var man mindre tilbøjelige til at forlade gode gamle traditioner. De gode gamle traditioner bestemte, at et barn ud over fornavnet fik et patronym, faderens navn plus -sen eller -datter, afhængigt af om der var tale om en søn eller en datter. Derudover kunne man få et tilnavn, der fortalte om, hvor man kom fra, eller måske hvor ens far eller farfar stammede fra. En meget stor del af de nutidige efternavne har deres rod i et stednavn. Erhvervet kunne også resultere i et tilnavn: Et par eksempler kunne være Smed, Bødker, Degn. Eller måske kunne personlige egenskaber smitte af: Lang, Brun.

Disse tilnavne blev typisk brugt i flæng. I kirkebøgerne oplever man det gang efter gang, og det kan være en udfordrende opgave at få identificeret slægtninge, så man er sikker på, at det er de rigtige personer, man har fat i. I min egen forskning har jeg en mand ved navn Hans, der skiftevis fik påhæftet tilnavnene Varde, Trolldholm og Hansen. De to første blev brugt af præsten, når børnenes dåb skulle indføres i kirkebogen; Trolldholm havde Hans fra den bebyggelse, hvor han havde sin fæstegård, og i Varde må han have haft sine rødder. Hansen fandt jeg først i en retssag; måske har patronymet trods alt været opfattet som det mest 'rigtige', da det var det, der blev taget i brug på tinge?

Et klip fra Ål kirkebog 1715, hvor vi kan læse Dom: 3 p: Epiphan: døbt Hans Vardis barn i Trolldholm barnet bleff kaldet Søren. Hans har patronymet Hansen og kaldes desuden skiftevis Varde og Trolldholm.

Fra 1828 skulle der være styr på tingene; en forordning påbød, at alle borgere skulle have et slægtsnavn, som alle en mands børn skulle døbes med. Da det gængse på landet var at bruge patronymet, blev resultatet efternavne som Jensen og Hansen i kilometerlange baner. Formerne Jensdatter og Hansdatter kunne ikke bruges som slægtsnavne; det fastslog et cirkulære, som kom året efter. Men mange bønder kviede sig ved at tage afsked med de gode skikke, som deres forfædre gennem generationer troligt havde fulgt, så vi skal forbi 1856 og en ministeriel rundskrivelse, før Birthe Andersdatter og lignende navne forsvandt fra kirkebøgerne. Endnu i starten af 1900-tallet ser vi jævnligt Niels- og Christendøtre m.v. blandt begravede kvinder i kirkebøgerne.

Opkald

Den dag i dag er Jensen og Nielsen de mest almindelige efternavne i landet, efterfulgt af Hansen og en håndfuld andre -sen-navne. Forklaringen skal søges i bøndernes utrolige traditionsbundethed. De brugte de navne, der var velkendte i lokalsamfundet, Karen, Maren og Mette var i høj kurs blandt pigerne og Jens, Hans og Niels fejrede tilsvarende triumfer blandt drengene. Man skilte sig kun ud fra sædvanen, hvis helt særlige forhold spillede ind. Men ikke nok med at der var et meget lille udvalg af navne at vælge imellem, når et barn skulle døbes; traditionerne viste sig også på andre måder. Børn skulle opkaldes efter deres bedsteforældre, og det foregik efter helt faste regler. Typisk var det farfar, som den første søn blev opkaldt efter, mens morfars tur kom ved næste søn. Ved pigerne var traditionerne lidt løsere: nogle steder havde mormor æren af at få sit navn brugt til den ældste datter, andre steder kunne det være farmor, der havde førsteprioritet.

Under ingen omstændigheder tog man dog tungere på skikkene, end at et dødsfald kunne ændre alt. Var morfar død for nyligt, skulle han æres ved, at det første barn fik hans navn. På samme måde foregik det, hvis en tidligere ægtefælle til en af forældrene var død. Et fiktivt eksempel: Kirsten Sørensdatters første mand Peder Nielsen, døde tidligt, og hun giftede sig kort efter igen med Rasmus Olesen. Første søn i det nye ægteskab måtte med naturnødvendighed udstyres med navnet Peder Rasmussen. Hvis et spædbarn døde, hvilket forekom ofte, fik næste barn den afdødes navn, og det skete ganske usentimentalt og uden overtro. Den, der skulle bære navnet videre, var død; følgelig måtte et nyt individ overtage stafetten.

Hvis begge bedsteforældre bar samme navn, skulle man synes, at de kunne deles om opkaldet, så kun et barn fik navnet Dorthe efter farmor og mormor. Men nej, begge bedstemødre havde krav på at få sit navn ført videre, og familien fik en Store-Dorthe og Lille-Dorthe.

Disse traditioner var så fasttømrede, at man næsten kan bruge dem som beviser for slægtsskab eller til at bestemme aldersrækkefølgen i en søskendeflok, født på et

sted og et tidspunkt, hvor kirkebogen ikke er bevaret. Dog kun næsten, for der er adskillige undtagelser fra reglerne. Men de er immervæk så stærke, at man gør klogt i at stoppe op og forsøge at finde en anden forklaring, hvis de først fødte børn mod forventning ikke opkaldes efter bedsteforældrene. Folk i 17-1800-årene valgte yderst sjældent et navn, bare fordi de syntes godt om det!

Men husk: Det går ikke at slå automatpiloten til her! Selv om Peder Jensen overlader sin fæstegård til en Jens Pedersen, kan du ikke uden videre gå ud fra, at der er tale om far og søn. Der skal nærmere undersøgelser til. I 1781 så det så oplagt ud, da Niels Hansen efterfulgte Hans Jensen på en gård i Janderup, Ribe Amt. De nærmere undersøgelser viste dog, at Niels ikke var søn af Hans Jensen, som slet ikke var begavet med sønner; men gården blev dog i familien, idet Niels' kone, Maren Hansdatter, viste sig at være datter af den tidligere fæster. Man lod gerne sønner overtage ejendommen efter sig, men hvis den mulighed ikke forelå, måtte man se sig om efter et andet passende emne. Her må man som slægtsforsker ikke lade sig snyde af det snævre udvalg i navne.

Søgning i kilderne

Som nævnt kan skikkene hjælpe med til at holde styr på slægtssammenhænge. Dog kun hjælpe, for der skal helst dokumentation til. De løse staveformer er noget, man skal være klar over og ikke lade sig forvirre af. Men det faktum, at der var så mange med samme navne, kan gøre det meget svært at fastslå, om det er den rigtige person, man har fat i. Hvad kan man gøre her?

Når du søger i kirkebøgerne, skal du være opmærksom på, hvor folk bor. I sognene var/er der et væld af små byer og bebyggelser, og de er meget ofte nævnt og kan være med til at identificere en familie. Læg også mærke til fadderne: Er det de samme – eller i hvert fald delvist de samme – der går igen? Specielt kvinden eller pigen, der bar barnet, et særligt betroet hverv, var som regel i nær familie med forældrene, men også de øvrige faddere havde de fleste steder tæt slægtsmæssig tilknytning. Her er dog geografiske forskelle, og i byerne gik man ikke så meget op i, at det var familien, der troppede op.

I 1700-tallet blev det anset for tilstrækkeligt kun at nævne farens navn ved et barns dåb. Hvis du ikke har kunnet finde vielsen og er tilbage før folketællingerne, kan det være svært overhovedet at finde ud af, hvad moren hed. Prøv at kigge nærmere på andre dåbsindførsler i samme periode; måske har hun stået fadder til en slægtning eller nabos barn, og med lidt held kan du finde hende nævnt ved navn. I det hele taget er det en god idé at strejfe omkring i kirkebøgerne; det kan give mange uventede sidegevinster.

Folketællingerne

Der er mange problemer ved at søge i folketællingerne. Først og fremmest de usikre stavemåder. Her må man forsøge sig med forskellige stavemåder, hvis man ikke finder noget ved første søgning. Udnyt også de indbyggede erstatningsmuligheder, jokertegn, som DDA tilbyder. Er du usikker på, om manden hedder Peter eller Peder, indtaster du Pe_er og får hits med begge stavemåder. Christoffer har altid været et besværligt navn. Her kan du starte med Christo%er, for '%' har den smarte funktion, at det erstatter et vilkårligt antal 'tegn' (bogstaver). Understregning '_' kan kun bruges, når det er et enkelt tegn, der skal erstattes.

DDA's søgesystem opfatter dine søgeord som dele af ord. Hvis du skriver 'niels' i søgefeltet, får du både Nielsen, Nielsine og Nielsdatter – og i øvrigt alt hvad der indeholder Niels. Udnyt dette, når du eksempelvis skal søge på en kone, der har Nielsdatter som efternavn. Du kan aldrig på forhånd vide, om det i folketællingen er skrevet som Nielsdatter, Niels Datter, Nielsd., Nielsdr., Nielsen eller noget helt sjette. Men hvis du nøjes med Maren Niels får du alle mulighederne med. På samme måde får du 'Johanne', hvis du søger på 'Hanne', og 'Abelone' når din søgning lyder på 'Lone'.

Kan du, selv om du forsøger med alle tænkelige stavemåder, alligevel ikke få en person frem, så søg på et andet familiemedlem, f.eks. vedkommendes ægtefælle eller børn, selvfølgelig underforstået, at du kender navnet på dem.

En gylden regel er: Indtast så lidt som muligt, men dog nok til at få nogle hits ud af søgningen. Det mindste, du kan indtaste for at sætte en søgning i gang er tre tegn (bogstaver). Hvis du søger i et helt herred eller et helt amt på et af de mere gængse navne, vil du dog sandsynligvis få så mange hits, at det vil være hensigtsmæssigt med nogle afgrænsninger. Start med det mest sandsynlige sogn eller herred, og udvid i næste forsøg, hvis du ikke finder din person i første hug. Eller læg ud med at taste hele navnet, som du mener, det skal være, og udelad i anden ombæring dele af det.

Erhverv og alder

Hvis du vælger *Simpel søgning* fra forsiden, har du kun mulighed for at søge på navnet. *Avanceret søgning* (vælg her altid *Avanceret søgning - områdeforslag*, der giver dig de 'rigtige' stavemåder for sogne, herreder og amter) tilbyder felter for erhverv, stilling i husstanden og fødested, og du kan vælge alder. Disse felter skal omgås med største forsigtighed. Det er umuligt at vide med sikkerhed, hvad listeføreren har brugt af betegnelser for erhvervet; selv om du mener at vide, at manden var gårdmand, kunne det også skrives som f.eks. gaardejer, gaardfæster eller gdr. Fødestedet kan der også være tvivl om, og det nytter under ingen omstændigheder at bruge det i tællinger fra før 1845, hvor det ikke er medtaget. Hvis du

Søg efter person

Bopælsoplysninger:
Amt: Aarhus
Herred: Hasle
KIPnr:
Sogn: Skejby
Stednavn:

Personoplysninger:
Navn: indeholder
Erhverv:
Stilling i husstanden:
Fødested:
Aldersinterval: Alder Køn
30 - 39 Begge køn
FT år: 1801 (NB! Husk at indstille begge felter)
Sorter efter: Navn FTår
Nulstil Søg

Udtræk fra DDD: Aarhus

1 poster fundet

Navn: **Maren Nielsdatter** Alder: **32** Civilstand: **Gift**

Fam.nr: **26** Stednavn: **Scheibye**

Sogn: **Skejby** Kilde: **FT-1801** KIPnr: **B3310** Lbnr: **142**

Vis husstand

Vis alle felter

Vis dok.

Her søges på 'maren niels' i Avanceret søgning på DDA. Søgningen fanger også 'Nielsdatter'.

skriver noget forkert i et af felterne, får du intet resultat af søgningen, selv om de øvrige felter er korrekt udfyldt.

Alderen, der er opgivet i folketællingerne, skal du altid være forsigtig med. De præcise fødselsdatoer er først med fra FT 1901, og før den tid kan du i princippet ikke vide, hvor præcise oplysningerne er. Alderen er i de tidlige tællinger forstået som den alder, vedkommende vil fylde i det pågældende år. I ældre tid var nogle knapt nok klar over deres egen alder, eller måske havde den person, som afleverede oplysningerne, ikke styr på den. Endelig kan skriveren have noteret forkert, eller tallet kan være tydet forkert ved indtastningen. Disse fejlmuligheder gælder selvfølgelig også for navneoplysningerne, der ligeledes har været igennem flere hænder. Hvis du vælger en bestemt alder og ikke får noget ud af søgningen, kan du med fordel forsøge igen med en tilgrænsende alder.

Hvis du undlader at vælge folketællingsår og altså søger i alle år, skal du ikke vælge alder – personen har jo ikke samme alder i de forskellige tællinger!

Der gøres forskellige forsøg på at lette arbejdet for slægtsforskere, f.eks. ved at "rense" navneoplysningerne, gøre dem ensartede, så det er nemmere at søge i databaserne. Men med lidt viden om, hvordan navne blev brugt, og hvordan kilderne er affattet, kan det sagtens lade sig gøre at lave fornuftige søgninger i de kildetro afskrevne kirkebøger og folketællinger. Og den viden er det tilmed nyttigt at have med i rygsækken, uanset hvad du beskæftiger dig med i din slægtsforskning.

God søgemetodik for slægtsforskere

Af Jan Andersen
Dageløkkevej 94 B
DK-3050 Humlebæk
Tlf. 20 22 11 96
janand@janand.dk

Til den grundlæggende slægtsforskning anvender jeg følgende programmer:

- RootsMagic 6 (RM) til at gemme de oplysninger jeg finder. RootsMagic kan dele data med databasen FamilySearch.
- Kip Browser til at søge i de folketællinger jeg har på min egen PC. Jeg har løbende købt CD'er med folketællinger fra Dansk Data Arkiv i Odense.

Jeg anvender følgende sider på nettet i den grundlæggende søgning:

- <http://www.sa.dk/ao> Arkivalier online (AO)
- <http://www.danishfamilysearch.dk/>
- <http://www.dda.dda.dk/> Dansk Demografisk Database (DDA)
- <https://www.familysearch.org/> Mormonernes database
- <https://www.slægtogdata.dk/> DIS-DANMARK
- <http://www.politietsregisterblade.dk/> Personer boende i København 1890-1923
- <http://ellisland.org/> Personer som emigrerede til USA
- <https://www.google.dk/> Søgmaskine

Jeg starter med at finde en persons fødsel i kirkebogen via AO. For eksempel blev Laurids Jensen Olsen født 2. juni 1924 i Vester Nykirke, Skast, Ribe. Jeg indtaster alle oplysningerne i RM. Jeg noterer også fadderne. Jeg gemmer dem som en note til fødslen.

Vi får umiddelbart fødselsdato og vielsesdato på Laurids forældre. Disse oplysninger findes i AO og indtastes i RM.

Alt efter fødselsdato forsøger jeg at finde alle kendte personer i folketællingerne. Der var folketællinger i 1787, 1801, 1834, 1840, 1845, 1850, 1855, 1860, 1870, 1880, 1885 (kun København), 1890, 1895 (kun København), 1901, 1906, 1911, 1916, 1921, 1925, 1930, 1940 og 1950.

Jeg anvender primært Kip Browser til data på min egen PC, men de samme informationer kan findes i danishfamilysearch og DDA. Brug for eksempel DDA's søg efter husstand, når du kender både mands og kones navn.

Søgning i hele Hind Herred efter Laurids Jensen Olesens forældre: Ole Olesen og Bodil i 1890 giver umiddelbart det rigtige resultat.

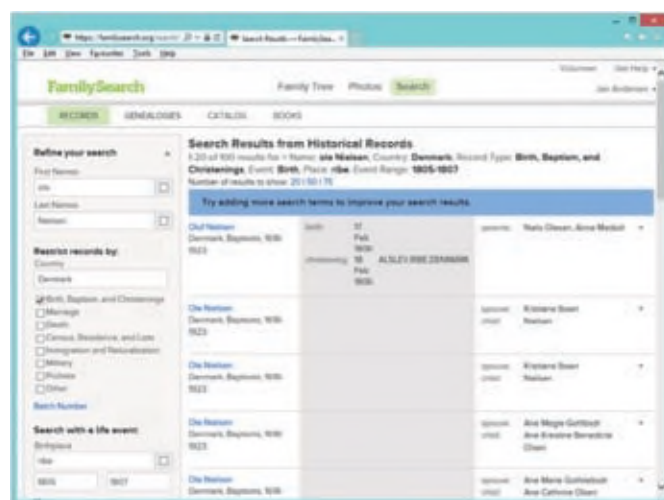
Hvis man ikke finder personerne men ved, at de lever, så kan man lege med navnet. Det er tit stavet på en anden måde.

Understregning (_) erstatter ét tegn og et procenttegn, (%) erstatter flere tegn. Hvis man f.eks. er i tvivl, om den person, man ønsker at søge efter, hedder Olesen eller Olsen, skrives Ol%sen, så kommer begge stavemåder med. Når man søger efter enkeltpersoner, er det en god idé at angive alder.

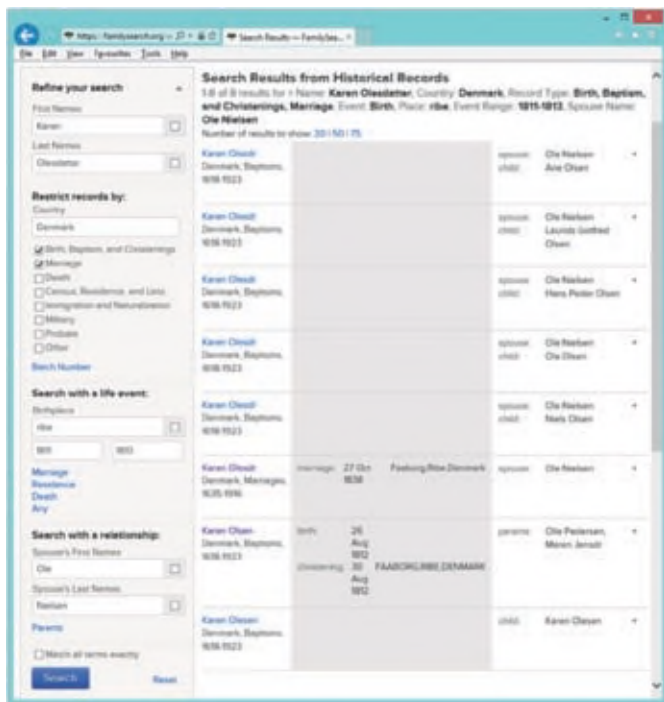
Hvis forfædrene er bønder, kommer man normalt lynhurtigt tilbage til 1787. Perioden 1801 til 1834 kan dog volde problemer, da der ikke blev lavet folketællinger i de mellemliggende år.

Inden jeg går i gang med at finde alle personerne i kirkebøgerne, tjekker jeg først, om de findes i FamilySearch. Informationer herfra kan lette søgningen i kirkebøgerne meget.

Som eksempel ses her resultatet af en søgning på Ole Nielsen, født i Ribe mellem 1805 og 1807 (udregnet fra folketællingen), der fortæller, at han er født 17. februar 1806. Begge forældre passer med det, jeg ved i forvejen, men datoen bør altid verificeres i kirkebogen.

Ved at søge efter Karen Olesdatter, født mellem 1811 og 1813 i Ribe, og gift med Ole Nielsen får vi straks at vide, at hun er født 26. august 1812 og blev gift 27. oktober 1838 i Faaborg. Vi får også listet de fleste af parrets børn, hvis ikke alle:

Før jeg går i gang med kirkebøgerne, laver jeg også en Googlesøgning på navn og fødselsdag.

Hvis man har problemer med sin søgning, kan man spørge om hjælp på DIS Danmark:

Ved brug af "Hjælp til tyding" skal man altid skrive det, man selv har tydet; hjælperne sætter pris på, at man selv har gjort et forsøg. Jeg har altid fået svar inden for 48 timer.

Jeg håber, at ovenstående kan være en inspiration til hurtigt at finde de "nemme" aner.

Transskription af den gotiske tekst side 10

5 Rigsbankdaler 32 Skilling Sølv.
1839 Falkenskiold¹

Skjøde.

Jeg Underskrevne Selvejgaardmand Jens Bunden i Janderup Bye og Sogn, tilstaaer herved at have solgt, ligesom jeg herved sælger, skjøder og overdrager til min Søn Bunde Jenssen den mig, ifølge tinglæst Skjøde af 18de Februari 1807 tilhørende og iboende Gaard i Jandrup Bye med Eiendomme² til Hrtk(o)rn 3 Tdr 1 Skp. - 3 Fr - 1 27/32 Alb. med tilhørende Kongetiende, samt Gaardens Sæd, Avl, Gjødskede og Ildebrændsel saavelsom mit Løsøre af Ind- Udboe og Besætning, alt for den Kjøbesum 475rd Cour.³ eller 760rbd rede S.⁴; Og da nu Kjøbereren har betalt mig den accorde-rede Kjøbesum, ligesom og derhos forpligtet sig til at opfylde den mellem os indgaaede Aftægtscon-

tract af Dags Dato - Saa erklærer jeg herved ikke at have videre Ret til alt Foranførte, men Samme⁵ skal tilhøre Kjøbereren saaledes som jeg deraf har været Ejer hvilket bekræfttes vidnesfast under min Haand. -

Janderup Bye og Sogn den 23de August
1839. -

Jens Bondesen

Til Vitterlighed:-
Peder Jacobsen
Jacob Jensen

Læst i Øster og Wester Herreders Ret den 11te September 1839.

Attest om Kjøbecontract foreviist. -
(sign.)

1 Navnet kan være svært at tyde, men kendes fra andre dokumenter
2 streg over 'm' = 'mm'
3 Cour. forkortelse for Courant
4 S. forkortelse for Sølv

5 igen streg over 'm' = 'mm'

En perle til dronningen

Ingrid Bonde Nielsen

ingrid@bnielsen.dk

Bragt i Genealogen nr. 2 2010.

I Sandviken – indtil 1870 en forstad til Bergen – ligger et gammelt 2-etagers hvidmalet træhus, der bærer navnet “Jægersminde” efter husets tidligere ejere, hvoriblandt flere var toldere. “Jægersminde” blev i 1777 tilskødet Niels Knag Jæger, der var ældste søn af Ahasverus Jæger og Kirsten Castberg. Flere generationer af Jægerslægten er født og opvokset i dette hus, som var i Jægerfamiliens eje indtil 1879.

Slægten Jæger, der som nævnt har givet huset og nogle af de nære omgivelser navn, er min oldefars, Tycho Christopher Jægers, slægt. Slægten har sin oprindelse i Sønderjylland i Ribeområdet, hvorfra slægten har flyttet sig videre til København og derfra til Norge. Slægten var en præsteslægt fra 1500-tallet og indtil omkring år 1700, hvor min tip4-oldefar, Ahasverus Jæger, vælger en anden livsbane end sine forfædre.

“Jægersminde”, Breiviksveien 23 i Sandviken. Fotoet tilhørte ejer i 1990'. Fotooptagelsens år er ukendt.

AHASVERUS' SLÆGT

Ahasverus blev født i præstegården i Helleland i Rogaland i 1679, som den første i slægtsgrenen, der er født på norsk jord. Hans forældre er præsten, Christian Clausen Jæger, født i København, og moderen er Jeanne de Crequi dit la Roche – født i Holland. Det er altså en indvandrerslægt, der er tale om.

Ahasverus' hustru, Kirsten Nielsdatter Castberg, blev født i København i 1689 som datter af Niels Tygesen Castberg og Margrethe Christiansdatter. Faderen Niels blev født i Norge omkr. 1650, kom til København og studerede ved universitetet fra 1669 og blev gift i København i 1685. Han vendte senere tilbage til Norge med hustruen og døtrene Kirsten og Maria.

AHASVERUS I STAVANGER OG BERGEN

Ahasverus træder ikke i sin fars fodspor og bliver præst. På et tidspunkt flytter Ahasverus til Bergen, hvor han gifter sig den 10. januar 1706 i Domkirken med Kirsten Nielsdatter Castberg. De bliver boende i Bergen nogen tid, for derefter at slå sig ned i Stavanger, hvor flere af deres børn bliver født.

Stavanger Borgerbok 1436-1850 nævner i 1707, at Ahasverus Jæger får borgerskab den 7. oktober. Havde logis for rejsende; opsagde 24. marts 1713 sit borgerskab for igen at nedsætte sig i Bergen. ...

Hvornår Ahasverus første gang satte sine fødder på bergensk jord er uvist. Moderens søster, Catharina, er gift med købmand Peder Lem, Ludvig Holbergs morbror. Ahasverus kan have boet her hos mosteren og hendes mand - måske har han endda boet der samtidig med den 5 år yngre Ludvig Holberg, der som latinskoleelev boede hos onklen Peder Lem og familie omkr. 1698-1702. Onklen, Peder Lems søster, Ingeborg Pedersdatter Lem, gift med toldforvalter Hans Clausen i Bergen, er familie til Kirsten Castberg. Med disse tilhørsforhold til toldere i Bergen er det måske ikke så mærkeligt, at Ahasverus vælger at blive tolder.

Ahasverus er toldbetjent i Sandviken, og 1726 må siges at være et skæbneår for ham. I en kamp med nogle smuglere tilredes han så slemt, at han har svært at forrette sin tjeneste. At få sønnen Nicolay til at assistere sig i embedet har nok lettet i de svære år, der fulgte efter 1726. Ahasverus lever 19 år mere, inden han dør i september 1745 og begravnes fra Korskirken i Sandviken. Hustruen Kirsten Castberg dør den 20. februar 1758.

EMBEDSANSØGNING

Der er forsket og skrevet meget om denne slægt gennem tiderne, men som alle slægtsforskere ved – man bliver aldrig færdig og nyt dukker op, jo mere man graver for at få kød på slægten.

Det er lykkedes mig at grave noget nyt frem, dvs. et arkivalie, men dette ene gav mig spændende - men samtidig uhyggelige oplysninger. – Men hvad var det jeg fandt om mine Jægerforfædre i Bergen?

På internettet havde jeg ved søgning på “norske toldere” læst, at Ahasverus Jæger, min tip4-oldefar, fik udnævnelse som overtoldbetjent i Sandviken i Bergen efter at have foræret den danske dronning en perle. Sådant en oplysning må man selvfølgelig se nærmere på. Var der

noget specielt med denne perle, og hvor havde han den fra?

Da Norge på dette tidspunkt var en del af det danske rige, håbede jeg, at ansøgningen om toldembede stadig lå i Rigsarkivet i København, til trods for at de fleste arkivalier om Norge i dansketiden er afleveret til Norge. Jeg havde heldet med mig. Jeg fandt dog ikke Ahasverus' embedsansøgning – men derimod hans søns, Nicolay Castberg Jægers. Dette var dog godt nok, da Nicolay er min tip3-oldefar. Nicolay søger i denne om, at hans søn må være ham behjælpelig i embedet, ligesom han selv for år tilbage fik tilladelse til at assistere sin far i hans embede i Sandviken.

Hvad jeg læste i Nicolays ansøgning under embedsudnævnelse til tolder lød således:

Til Kongen
Bergen den 21. Junii 1779

Nicolai Castberg Jæger, Toldbetient udi Sandvigen under Bergens Toldkammer, søger allerunderdanigst om, at hans Søn Ahasverus Jæger, maatte ham formedelst Alderdom og hans svage Kræfter, udi Embedet Allernaadigst adjungeres.

Blandt de Toldbetiente som Deres Kongel. Majestæts Hr. Oldefar Salig og Højlovlig Hukommelse, Kong Friderich den 4de ved Aaret 1720 lod beskikke paa Bergens Lehd, nød min Sal. Fader Ahasverus Jæger i allernaadigst Betragtning af en til hendes Majestæt, Høystsallig Dronning Lovise, forhen efter Kongelig Anbefaling allerunderdanigst medsendt Norsk Perle, som medelst dens Størrelse og Spæhriske Figur den særdeles Naade, at blive Toldbetient udi Sandvigen, som den nærmeste Post ved Bergens Toldkammer.

Dette Embede Forestod min Sal. Fader i nogle og 20 Aars Tiid, og ved sammes jagttagelse efter hans allerunderdanigste pligt ofte ved NatteTiid blev overfalden og ilde medhandlet af forklædte Smuglere, som færdedes udi Aaret 1726 paa hans Post udi Sandvigen, hvor han med Hug og Slag blev begæret og ufrilbarlig var bleven ihjelslagen, hvis ikke hans Rors Karl havde kastet sig over hans Ansigt og afværget det.

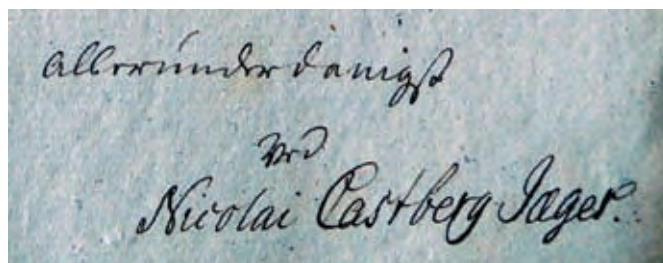
Jæger, N.C.
NTC pro 1779 Litr. G no. 1324
(første ark)

Blev endelig, som et halvdødt menneske hjemført og over et halvt Aars Tiid laae under Feldtskiærs Haand, forinden han blev restitueret af de bekomne Blessurer udi Hovedet, hvilket alt af det da værende

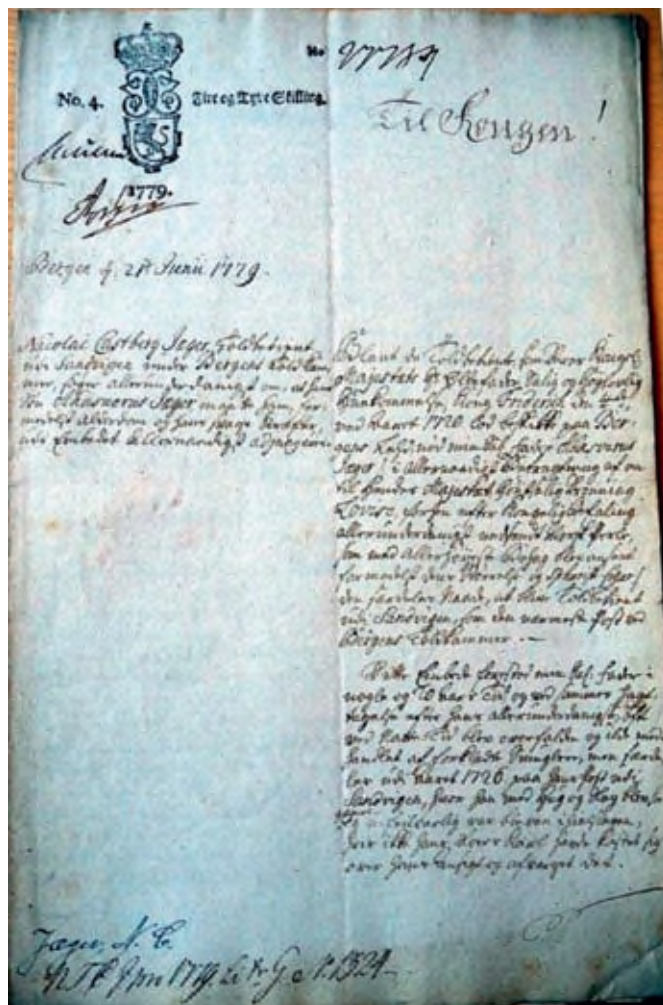
Høilovlige Kammer Collegii Archiv kand beviises.

Ved Tiltagende Alderdom, men især formedelst ovenmeldte voldsomme Medfart, var min Sal. Fader saaledes svækket, at han med største og besværlighed bar Embedet Byrder, hvorefter og det Højlovlige Kammer Collegium naadigst bevilgede at jeg blev hannem adjungret udi Tienesten, hvilken jeg og i nogle Aar upaaklagelig og med daværende General Toldforvalter sal. Justits Raad Flors applause forestod indtil 1745, da min Sal. Fader ved Døden afgik.-

...
Allerunderdanigst
ved
Nicolai Castberg Jæger

Handwritten signature: *allernaadigst
med
Nicolai Castberg Jæger.*

Handwritten document with royal seal and text. The seal is a crown with a shield and the letters 'S' and 'D'. The text is in Danish and includes the date 'Bergen d. 21 Junii 1779'. The document is numbered 'No. 4' and 'Litr. G no. 1324'. The text is written in a cursive hand and is mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side.

Rigsarkivet – Generaltoldkammeret – embedsansøgnin-
ger til generaltoldkammeret – Nicolai Castberg Jæger –
toldbetjent i Sandvik – 1779

Som nævnt i ansøgningen må Nicolays søn, Ahasverus,
assistere sin far i toldergerningen. Dette betød, at Ahas-
verus måtte opgive sine studier ved universitetet i Kø-
benhavn. Muligvis har han studeret teologi som sine for-
fædre?

I Rigsarkivet i København kan man i universitetets ma-
trikel for 1740-1829 læse på side 338, at Ahasverus Jæ-
ger er født i Bergen og er dimitteret fra skole i Bergen i
1775 og er 22 år. Samtidig er broderen, Paul, nævnt i
matriklen som Paulus Moltzou Jæger - dimitteret fra
skole i Bergen i 1775 og er 19 år. Ahasverus bliver som
sagt toldbetjent og broderen Paul vender ligeledes hjem
til Bergen igen og bor nogle år i Sandviken som skolehol-
der, hvorefter han bliver klokker i Voss.

Når man læser Bergens historie i 1700-tallet, bliver
man klar over, at det ikke var ualmindeligt, at tolderne
kom i direkte kamp med smuglere. Smugleri foregik
åbenbart i rigt tal til stort besvær for byens toldere.

NORSKE PERLER

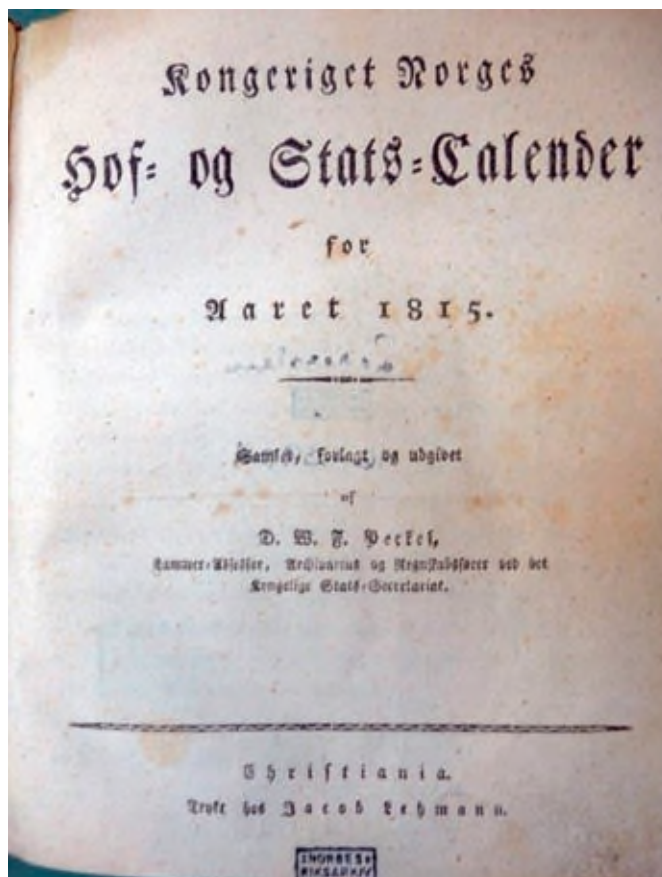
Hvad var nu dette med “en norsk perle” – at perler kunne
være norske, måtte jeg se nærmere på. I en artikel i
“Norsk slektshistorisk Tidsskrift, bind III, om “Castberg-
slegtens ældste led” af major A. St. Castberg skriver
denne på side 110 i en beretning om Tyge Castberg (fæt-
ter til Kirsten – Ahasverus’ hustru).

“Like efter sin hjemkomst vaaren 1710 fik Castberg
besøk av et par bønder, som beklaget sig over to
skræddere, som hadde hat dem med sig paa perle-
fiske mot løfte om betaling. Tiltrods for at de hadde
fundet mange perler for dem, hadde de dog ikke
faat en skilling, og nu bad de ham hjelpe sig til-
rette.

Denne begivenhet bragte Tyge Castberg paa den
tanke, at perlefisket ogsaa burde organiseres i det
Nordenfjeldske. Den 16/5 1710 sendte han derfor
en forestilling til Kongen, hvori det bl.a heter: “Det
er høilig fornødent Eders K. M. allernaadigst haand-
hever saadan landsens Herligheder, hvoraf stor
Nytte kunne udvoxe, og hvis Eders K.M. allerna-
digst vilde betro og forunde mig over denne Perle-
fangst her nordenfjelds kaldet at blive Generalin-
spektør, vil jeg forpligte mig at sætte det ved Eders
K.M.s Assistance paa den Fod, at det aarlig i det
Ringeste nogle 1000 Rdlr. skulde indbringe...”

Som nævnt søger Kirstens fætter om dette embede med
hensyn til perlefangst, men får ikke embedet. Måske er
det Kirstens fætter, der har skaffet Ahasverus perlen?

Et kuriosum er, at denne fætter er gift med Elisabeth

Hof- og Statskalenderen affotograferet fra bog i Statsarki-
vet i Oslo.

Sophie Wessel, datter til Isaach Wessel og Ingeborg Sophie Paus. Efter faderens død kommer Elisabeth til at bo hos sin onkel, Jan Wessel, i Trondhjem og fætterten "Tordenskjold" og hans søskende.

At det ikke har været helt sjældent med perlefangst i Norge kan ses af et spørgeskema med 43 spørgsmål, som Danske Kancellie i 1743 stiller embedsmænd i Norge om forskellige forhold i landet. I spørgsmål nr. 11 bliver bl.a. spurgt:

"hvad slags mineralia og naturalia, edel og u-edel, saasom: ertz, steen, marmor, perler, glas, steenkull, etc. etc. baaade af jorden og havet falder, i hvad quantite og qualite, og om nogen benytter sig deraf?"

I svar til Danske Kancellie fra amtmand Bendix de Fine i Stavanger amt bliver på spørgsmålet om eventuelle perler i området nævnt, at der findes perler i 29 af områdets elve, som han benævner ved navn, og at de bliver opfisket til "hendes majestæts tjeneste". Den først perleinspektør blev beskikket af Frederik den 3. i 1665, nævner de Fine.

Som svar fra overinspektør Peter Claussøn i Jarlsberg Grevskap svares bl.a. At der findes endel små elve, hvori der er muslinger som uden tvivl indeholder perler, men ingen tør undersøge det eller udnytte det "siden de, ved kongelig concessioner ere gifne Deris Mayesteter Dronningerne efter hindanden, hvilcke her med efftertryck ere blevne publicerede."

Den nævnte bog hedder: "Norge i 1743 – indberetninger som svar på 43 spørgsmål fra Danske Kancellie" og

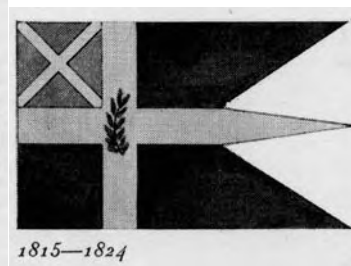
er udgivet af Kristin M. Røgeberg af Solum Forlag i Oslo i 2003. Embedsmændenes svar på spørgsmålene befinder sig i original i Det Kongelige Bibliotek i København.

AHASVERUS JÆGER TAGER OVER

Nicolay havde som nævnt taget over efter sin far, Ahasverus, og havde embedet i mange år, som nævnt i embedsansøgningen. Nu er det tid til, at 3. generation tager over, nu hvor faderen har brug for aflastning i embedet. Årene går og Nicolay dør i Sandviken den 18. september 1785. - Og Ahasverus – ja, han forretter sit embede vel. I Hof- og statskalenderen for 1815 på side 87 er han nævnt som Ahasverus Jæger, tolder i Sandviken.

Ahasverus bliver den sidste tolder i min slægtsgren og dør april 1825.

Og perlen til dronningen – ja – den fik hun ikke meget glæde af, idet hun dør allerede året efter at have modtaget gaven.

Tolltegn og flag gengivet ud fra bogen "Norsk Toll gjennom tusen år" av Osv. Melbye. Udgiver Norsk Tollmuseum 1967.

SLÆGTEN FORUM FOR SLÆGTS- HISTORIE

Jubilæumstilbud fra Slægtens Forlag

Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger, SSF, grundlagt 1981, udgiver i juni måned nr. 50 af det halvårlige medlemsblad, Slægten.

I denne anledning tilbydes hele serien af Gemmesider, nemlig optryk af alle de "bevaringsværdige" artikler fra bladets første 33 numre, og nogle af artiklerne er endda delvist ført ajour.

Det drejer sig om 6 hæfter med tilsammen ca. 430 sider med et bredt spekter af artikler af slægtshistorisk art til kun 75 kr. Den normale pris er 160 kr. Og køber man kun enkelte hæfter, sælges disse til kun halv pris.

Den komplette liste over produkter fra Slægtens Forlag kan rekvireres hos:

Anton Blaabjerg, Fredensgade 38, 8800 Viborg, tlf. 8661 0436. E. blaab@webspeed.dk

ArkivDigital har källorna

Pröva gratis i sju dagar!
Gå till www.arkivdigital.se/kod/SLDD1401
Gäller till 31 juli 2014

Finn släkten i Sverige!

Aldrig förr har det varit enklare att finna sina förfäder och släktingar i Sverige!

ArkivDigital digitaliserar sedan ett tiotal år svenska kyrkböcker, bouppteckningar, militära rullor och många andra källor och gör dem tillgängliga på Internet. Med ett abonnemang får du tillgång till ArkivDigitals ständigt växande databas med närmare 100 miljoner sidor med gamla dokument. Du

kan söka dina förfäder och släktingar i hela Sverige (och på Åland) i födelse-, vigsel- och dödböcker, flyttningslängder och i de så kallade husförhörslängderna (se bilden), ett slags kontinuerligt förda folkräkningar (folketellinger).

Nu kan du pröva ArkivDigital gratis i sju dagar (ord. pris: 85 svenska kr). Ett helårsabonnemang kostar 1295 svenska kronor.

www.arkivdigital.se

ArkivDigital digitaliserar historiskt källmaterial med nyaste teknik och tillhandahåller bilderna via internet åt historiker, släkt- och hembygdsforskare och andra intresserade. ArkivDigital startade 2005 och har ca 35 anställda och 370 aktionärer.

Sådan forløb en skiftesag i 1700-tallet

Rita Holm

Strandbakken 2,
3600 Frederikssund
ritaholm@vip.cybercity.dk

Jeg har slægtsforsket i mange år, og jeg finder, at et af de mest spændende områder inden for slægtsforskningen er skifter i 1700-tallet, hvor vi kommer helt tæt på slægten.

Når en mand/kone er død på landet, meldes det til godsejer eller regimentsskriver, og hans fuldmægtig møder op på bopælen med en skriver for at få vurderet indbo m.m. Med sig har fuldmægtigen også to vurderingsmænd, der er udpeget af godsejeren i landsbyen, hvor den afdøde boede. Tilstede er arvingerne, og hvis det er en enke, har hun sin lavværge med – det kan være hendes far, en bror eller en ny mand, da kvinder ikke var myndige. Desuden er eventuelle børn tilstede, og vi får deres navne og alderen på børn under 25 år. Er der umyndige børn, er der også en formynder – hvis det er faren, der er død, er det som regel hans brødre, og vi får navnene, og hvor de bor (kan bruges til at undersøge, hvor faren kommer fra, hvis man ikke allerede ved det). Er det moren, der er død, er det ofte hendes brødre eller andre familiemedlemmer. De er der “for deres ret at iagttage”.

Rundtur i hjemmet

Fuldmægtigen og hans skriver går fra rum til rum, fulgt af vurderingsmændene og arvingerne. I rummene noteres og vurderes alt både i skabe og kister. Selv himmelsen-

gen beskrives, hvad farve den har og forhæng og tæppers farve. Også dynernes striber beskrives, og dynerne vurderes højt. Dynerne er en biindtægt, idet bønderne i Københavns amt og sandsynligvis også i andre amter lejede deres sengetøj – lagner, hovedpuder og dyner - ud. Når kongen i 1700-tallet forlod Frederiksborg slot og rejste til Frederiksberg slot, havde han ofte et følge på hundrede mennesker med. Men der stod ikke 100 senge parat på slottene, så amtmanden lånte/lejede mod betaling 100 senge af bønderne. En seng bestod af to underdyner, en overdyne, to hovedpuder med betræk og to lagner. Som underlag havde man halm. Antagelig lå disse ting i mange forskellige rum på slottet. Også godset Rudersdal lejede sengetøj af bønderne, når de havde overnattende gæster. Et par måneder efter blev det samme sengetøj lejet ud til soldater på træning, der overnattede i telte i Jægerspris. Man kan sige, at de kongelige personer og tjenerstaben samt soldaterne delte de samme lus og lopper.

På loftet og i gården

Men tilbage til skiftet. Alle trasker fra rum til rum og kommer også ud i køkken og bryggers. Her er der ofte en stige op til loftet, og hvor mange der vovede at gå op, ved vi ikke; lofterne var ikke særlig sikre, men alt på loftet såsom en gammel rok og bøvter blev vurderet. Nede igen

går man ud af huset, og befinder vi os på en gård, skal stalden undersøges. Her bliver heste, køer og svin vurderet, og i laden vurderes sæden. I tørvehuset er der ofte en lille flok får, der også vurderes. Måske flakker et par høns rundt, men det er især gæs og deres gæslinger, der har interesse ved vurderingen. Dynerne blev stoppet med gåsefjer og en gås kunne man plukke tre gange om året.

Hvis det er et stort skifte, mødes man på ny, og nu bliver bygningerne vurderet. Mangler der ler i væggene, eller er der hul i taget? Mangleterne vurderes som brystfældighed, og

Indi frøt Overensvælt den gærdtaget og bytændus
som følger:
I Byen:
1 gynges Sand ----- 3-
2 Gynges Sand ----- 2-
1 Gynges Sand med Guld og Sølv ----- 4-
1 gynges Sand med Guld ----- 2-
1 gynges Sand ----- 1-
1 gynges Sand ----- 1- 8-
1 Gynges Sand ----- 2-
1 Gynges Sand med grøn
fyrgesand og Sølv ----- 1- 2-
1 Gynges Sand ----- 3-
2 Gynges Sand ----- 2-
3 Gynges Sand ----- 1-
4 Gynges Sand ----- 4-
I de gamle Stue: April
1 gynges Sand ----- 12-
2 gynges Sand med Gynges ----- 8-
1 Gynges Sand ----- 1-
4 Gynges Sand ----- 1-
1 Gynges Sand med Gynges ----- 1-
1 Gynges Sand ----- 8-
1 Gynges Sand ----- 8-
1 Gynges Sand ----- 8-
I de gamle Stue:
1 Gynges Sand ----- 3-
1 Gynges Sand ----- 3- 8-
1 Gynges Sand ----- 1-
3 Gynges Sand og 1 Gynges ----- 1-
3 Gynges Sand ----- 1- 8-
1 Gynges Sand ----- 8-

Udi hvis overværelse blev foretaget og befunden som følger

I stuen

1 fyrre bord	0-3-0
2 træstole	0-2-0
1 væv med fuld behør	4-0-0
1 gl. do. Med do.	2-0-0
1 fyrre kiste	1-0-0
1 jernkakkellovn	2-0-0
1 sengested med grøn	
Hvergangs omhæng	1-3-0
1 ulden overdyne	3-0-0
2 uldne underdyner	2-0-0
3 hovedpuder	1-0-0

I den øverste stue

1 gl. madskab	0-0-16
2 gl. stander firdinger (tønder)	0-0-8
1 øl firding	0-1-0
2 mindre do	0-1-0
1 øltragt 2 bytter (bøtter)	0-1-0
1 lille bænk	0-0-8
1 sigte	0-0-8
1 gl. gryde	0-0-8

I køkkenet

1 bryggerkedel (ølbrygning)	3-0-0
1 jerngryde	0-3-8
1 kjerne (kærne)	0-1-0
3 bøtter og 1 strippe	0-1-0
3 bøtter	0-1-8

der sættes en pris på. Så kigger man på gæld; er der skatter eller afgifter i restance? Har man lånt penge af naboer eller skylder de penge? Bønder og husmænd havde en kvitteringsbog, som de fik udleveret, samtidig med at de fæstede en gård eller et hus. I kvitteringsbogen stod al gæld og alle tilgodehavender samt kvitteringer for betalte skatter. Når alt var gjort op, skulle enke-

mand/enke have tildelt det samme beløb til gravøl og begravelse, som den afdøde havde fået. Hvis der var noget at arve, skulle drenge have en broderlod og pigerne en søsterlod, der altid kun var det halve af en broderlod.

Gravid enke

I visse arvesager kunne der være problemer. Da Hans Pedersen i Smørumnedre døde, var hans enke gravid med deres første barn. Ved den første skiftesamling var hans mor Dorte og hans søster Anne fra Måløv tilstede, da de ville være arvinger til det halve, hvis han skulle dø barnløs. Hans Pedersen havde været en meget energisk mand og samlet sig en formue, men da hans kone var gravid, blev skiftet udsat til hun havde født. Dette var det meget vigtigt – var barnet dødfødt, arvede hans mor og søster det halve, men når barnet blev født og havde trukket vejret, var enken arving til det halve og overtog også barnets del.

Regning for barnepasning

I skifterne finder vi mange interessante ting, således også værktøj, hvis det er en håndværker, der er død. Den store hjælpsomhed, vi forbinder med fortiden, var nok ikke så stor alligevel. Der kunne være små kår i en ung husmandsfamilie, og boede de i nærheden af København eller en købstad, kunne en nybagt mor tjene penge som amme. I skifterne fandt jeg Anne, der døde på sin plads som amme. Hun havde fået et par silkebluser, sandsynligvis kasseret af herskabet, men det mest interessante ved dette skifte var en regning fra nabokonen, der havde passet det spæde barn, mens faren arbejdede, og moren var i sin plads. Hun forlangte et beløb pr. dag for at passe barnet i flere måneder. Der var nok ikke mange, der gjorde noget uden at forlange betaling for det, for de var alle fattige og havde kun lige til dagligdagen.

Jeg har skrevet mere om skifter og transskriberet 50 skifter fra Edelgave gods, der var opført af Rigsadmiral Henrik Bielke i 1666 og ejet af Tutein-slægten og statsminister Madsen-Mygdal. Bogen fås som e-bog på Saxo.com.

Bjerregrav fra udskiftning til udstyknings

Rundt omkring i det ganske land foregår meget i disse år; der forskes i slægter som aldrig nogensinde før, og ikke sjældent sker der det, at interessen for en enkelt familie breder sig til at omfatte et helt sogn eller en egn. Det hænger jo sammen, familierne levede i en bestemt lokalitet, som var med til at præge dem og deres liv.

Bjerregrav er et lille sogn lidt vest for Randers. Her har et par ildsjæle sat sig for at beskrive gårdenes og landbrugets udvikling i sognet fra slutningen af 1700-tallet, hvor udstyknings af den tidligere fællesjord fandt sted, til vore dage, hvor der kun er ganske få af de oprindelige 27 gårde tilbage. Det er der kommet en nydelig bog ud af.

Fæstegårde

De indledende afsnit beskæftiger sig med de generelle samfundsmæssige udviklinger, forklaret så alle kan være med. Med rund hånd er der drysset såkaldte "grønne bokse" med

uddybende forklaringer på forskellige begreber ud over teksten. Alle gårdene hørte under Fussingø Gods, som først solgte ud af fæstegårdene så sent som i 1919. Det må dog siges, at de sene fæstere levede under helt andre vilkår end 1700-tallets hoverityngede bønder. Det er interessant, men måske ikke så overraskende, at forfatterne kan påvise, at man i meget høj grad har giftet sig inden for sognet. Virksomheder i landsbyen får deres afsnit, men dog kun de, der har haft betydning for landbruget, såsom smedje og mejeri. Skolen og kirken hører ikke med i denne sammenhæng. Endelig er der forskellige personlige beretninger fra byen, hentet fra et ældre udgivelse.

I anden halvdel af bogen følger gennemgangen af de 27 gårde og deres ejere, hvor hver gård får 2-3 sider med oplysninger om beliggenhed, bygninger og produktion samt en oversigt over ejerne. Og et væld af ældre og nyere fotos.

Bogen er et must for alle, der måtte have slægt i sognet, men kan også fint bruges til inspiration for andre, der pusler med tanker om at lave sogne- eller gårdhistorie.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

Gårde og landbrug i Bjerregrav. Fra udskiftning til industri og udstyknings. Af Frederik Qvist og Preben Lundgaard Nielsen. Bogen kan købes ved henvendelse til Purhus Lokalkiv, purhus.lokalarkiv@skylinemail.dk. Pris 250 kr. + evt. forsendelse.

Kampen om Norge

2014 er jubilæumsår for flere store begivenheder. En af dem er 200-året for Norges selvstændighed, og denne begivenhed bliver markeret for forskellig vis. Bl.a. ved flere bogudgivelser.

Prisen som den vægtigste, i hvert fald rent fysisk, må uden tvivl tages af Kampen om Norge, en mursten på 800 sider, forfattet af Jørgen Green, der vil være kendt af mange slægtsforskere for sine

uundværlige værker Slægtsforskerens ABC og Slægtsforskning i lægdsruller og for sin hjælp i DIS-Forum.

Den nye bog omhandler på sine mange sider en forholdsvis kort periode i Danmarkshistorien, nemlig årtierne op til afgivelsen af Norge. Som prolog hører vi om Frederik 6's horrible barndom, som givetvis har sin del af skylden for, at han som regent var medvirkende til, at hans rige endte som en lilleputstat. Siden følger en nøje og detaljeret gennemgang af begivenhederne, der førte til, at Danmark måtte give afkald på Norge efter diverse forfejlede forsøg på at finde de rette alliancer på den storpolitiske scene.

Vi læser om forhandlinger og magtkampe, heriblandt om den svenske trone, som Frederik 6 også lagde billet ind på, vi kommer omkring kampen for trykkefrihed og følger søslag, kaperaktioner, spanske soldater i Danmark, mytteri blandt marinesoldater på Christiansø og Københavns bombardement. Og

meget mere. Da Danmarks historie ikke står alene, forklares situationen i Sverige, Rusland og Frankrig omhyggeligt. Også mere personlige ting som kongens kærligheds- og familieforhold bliver der plads til. Alt i alt får vi et utroligt detaljeret billede af perioden fra sidst i 1700-tallet til 1814. Der citeres fra breve, dagbøger, erindringer og rapporter, så man kommer ganske tæt på begivenhederne. Det er ikke kun eliten, der kommer til orde i bogen; en norsk bondesøn, der starter en regulær folkevækkelse, får sit eget kapitel, og det samme gør en "svensk stalker", der jagter en smuk dansk prinsesse i København. Et af de mere kuriøse afsnit!

Desværre vil detaljerigdommen nok opleves som alt for stor for de fleste læsere. Bogen er delt op i seks hoveddele og herunder 87 korte kapitler med beskrivende titler, som kan hjælpe læseren med at orientere sig, men et hurtigt overblik over emnet får man ikke. Ikke desto mindre – hvis man har energien til at arbejde sig igennem de mange sider, er der bestemt mange gode oplysninger at hente. Har man aner, der på en eller anden måde har været involveret i noget – næsten hvad som helst – i perioden, kan man med godt resultat kigge nærmere på bogen.

Den er smukt illustreret i farver. Green er ikke slægtsforsker for ingenting, så inden vi når til det omfattende register, får vi tre sider med hjælp til slægtsforskere med oplysninger om, hvordan man bruger de forskellige kilder.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

Jørgen Green: Kampen om Norge 1788-1814. 800 sider, illustreret. Forlaget Grifo. Pris 345 kr.

At skrive slægtshistorie

- idébog for slægtsforskere

Kathrine Tøhlissen

SLÆGT & DATA

At skrive slægtshistorie

Kenneth Konrad Knudsen skrev i sin anmeldelse af bogen i Slægt & Data:

Hvis du drømmer om at få noget af alt dit slægtsmateriale publiceret, men ikke ved, hvad du skal gribe eller gøre i, så er "At skrive slægtshistorie" et godt sted at starte. Bogen giver dig ikke svaret på, hvordan du skal gøre, men den klæder dig på til at træffe de rigtige valg for dig og dit projekt.

Bogen er udgivet af DIS-Danmark, og koster for medlemmer 149 kr.

Bestil den via bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden (under Foreningen) eller send en mail til ekspedition@dis-danmark.dk

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

Til alle interesserede

Siden stiftelsen i 1879 har Samfundet udgivet **Personalhistorisk Tidsskrift** med et væld af vægtige indlæg om dansk genealogi og personalhistorie – de første ca. 50 år tillige norsk!

Kontingent

Årligt 250 kr. for hidtil to garnbundne hæfter pr. år, hver på 120 sider, og nye medlemmer modtager straks det foregående års to hæfter! Fra og med 2014 udsendes tidsskriftet som én solidt indbundet årbog sidst på året.

Velkomstgave: Resten af 2014 modtager nye medlemmer straks de 4 hæfter fra 2012 og 2013 helt gratis!

Ældre årgange, hver a to numre, sælges til flg. priser pr. årgang: 2004-2013 kun 200 kr., 1990-2003 kun 150 kr. og de ældste årgange fra 1989 og tidligere kun 80 kr. – De allerfleste hæfter siden 1981 kan stadig leveres!

Nyeste tiltag: CD-rom – for kun 50 kr.

Akkumuleret Personregister til Personalhistorisk Tidsskrift 1880-2012. Af Poul Steen.

Hurtig og praktisk indgang til de mange tusinder af navne på personer, der i de 132 årgange er omtalt i tidsskriftet.

Andre gode tilbud

Tilbud – for kun 100 kr.

Det fast indbundne **110 års indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1880-1990**, 400 sider og **10 års indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1991-2000**, 7 sider – **kun 100 kr.**

Borger og bybefolkning. Vejledning i kilder og litteratur. Af Ole Degn, 2000, 118 sider, kun 90 kr. (før 180 kr.).

Grundig indføring i alle de specielle kilde- og litteraturforhold omkring vore byer – specielt tilrettelagt for slægts- og lokalhistorikere.

Mig & mine, bliv detektiv i din egen slægt og find dine FORFÆDRE! Af Charlotte S.H. Jensen, 2001, 48 sider, **kun 40 kr.** (før 100 kr.). Klassesæt: mindst 20 stk. **kun 25 kr. pr. stk.**

Instruktiv og flot illustreret vejledning i slægtsforskning tilrettelagt for større børn.

Alle priser ekskl. forsendelse

Bestillinger: **Anton Blaabjerg, Fredensgade 38, 8800 Viborg, tlf. 86 61 04 36,**

E: blaab@webspeed.dk, fællesekspedition for Samfundet og Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger. – Dér fås også den ajourførte bogliste fra **Slægtens Forlag**; listen ajourføres tid efter anden på SSF's hjemmeside: **www.ssf.dk**.

Kalender

Se også på hjemmesiden <http://www.slaegtogdata.dk/aktuelt> og under de enkelte lokalforeninger. Her kan være flere arrangementer.

Tid	Sted	Emne	Arrangør	Tilmelding m.v.
Torsdag 4. sept. kl. 09.00-12.00	Landsarkivet, Jernbanegade 36 A, Odense	Snakkedag	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Lørdag 6. sept. kl. 07.45-18.30	Mødested Odense Zoo	Udflugt til Gl. Estrup Herregårdsmuseum	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 8. sept. kl. 09.00-11.45	Schacksgade 39, Odense	Grundkursus i slægtsforskning starter	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 8. sept. kl. 12.15-14.00	Schacksgade 39, Odense	Gotisk læsekrede starter	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 9. sept. kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Sikkerhed på computeren. Foredrag v/Johnny Fredslund	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Onsdag 10. sept. kl. 09.00-11.45	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Mandag 15. sept. kl. 12.15-14.00	Schacksgade 39, Odense	Hjemmeside-workshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Torsdag 18. sept. kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Legacy- og slægtsforskeraften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 22. sept. kl. 19.00-21.30	Vestre Skole, Multirummet, Gyldenbjergsvej 31, Svendborg	Slægtsforskning i Sønder- jylland. Foredrag v/arkivar Mai-Brit Lauritsen	DIS-Sydfyn	dis.sydfyn@live.dk
Onsdag 24. sept. kl. 09.00-11.45	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Onsdag 24. sept. kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Forsvarets arkiver og hærens stambøger. Foredrag v/Ulrich Alster Klug	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Torsdag 25. sept. kl. 14.30-16.30	Svendborg Bibliotek, Svinget 1, Svendborg	Slægtscafé. Gratis og uforpligtende hjælp til slægtsforskning	DIS-Sydfyn	ingen
Tirsdag 30. sept. kl. 19.00-21.30	Fritidscentret, lok. 8, Vestergade 15, Randers	Embedslægtearkiver, dødsat- tester og sindssygeanstalter. Foredrag v/Ulrich Alster Klug	Slægts- og Egnshistorisk Forening Randers og DIS-Danmark	www.slaegtranders.dk
Torsdag 2. okt. kl. 09.00-12.00	Landsarkivet, Jernbanegade 36 A, Odense	Snakkedag	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Onsdag 8. okt. kl. 09.00-11.45	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Onsdag 8. okt. kl. 12.15-14.00	Schacksgade 39, Odense	Hjemmeside-workshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Torsdag 9. okt. kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Lillys Danmarkshistorie. Foredrag v/Pia Fris Laneth	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Onsdag 22. okt. kl. 09.00-11.45	Schacksgade 39, Odense	Slægtsroderi	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Onsdag 22. okt. kl. 19.00-22.00	Landsarkivet, Jernbanegade 36 A, Odense	Aftenarrangement med små foredrag	DIS-Odense m.fl.	www.dis-odense.dk
Tirsdag 28. okt. kl. 19.00-21.30	Schacksgade 39, Odense	Legacy- og slægtsforskeraften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk

Kommende bestyrelsesmøder i DIS-Danmark

I nærmeste fremtid er planlagt
følgende møder for bestyrelsen.

6. september

1. november

Møderne finder sted i Odense.

www.slaegtogdata.dk

DIS-Danmarks hjemmeside
www.slaegtogdata.dk

Webmaster Arne Feldborg
webmaster@dis-danmark.dk

Særtilbud – især til nye medlemmer

Ekspeditionen har et restoplæg fra de seneste tre årgange af
medlemsbladet, som sælges så længe lager haves.

Slægt & Data – hele årgang 2011 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2012 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2013 sælges samlet for 70 kr.

Hæftet 25 år med slægt og data.

DIS-Danmark 1989-2014 50 kr.

Bogen Sogn Herred Amt 99 kr.

Bogen At skrive slægtshistorie 149 kr.

Alle priser er inkl. moms og forsendelse, og betaling sker forud med kort
eller ved bankoverførsel.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug
bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Her kan du også bestille cd'en med samtlige numre af Slægt & Data.

DIS-Danmarks ekspedition

Gunnar Larsen

ekspedition@dis-danmark.dk

Tlf. 61 27 91 05

Telefonen er åben for ekspedition:

Tirsdag kl. 14-18 - ellers telefonsvarer.

Ekspeditionen besvarer praktiske spørgsmål og sørger
i øvrigt for forsendelse af foreningens forskellige pro-
dukter, f.eks. cd'erne med Slægt & Data og Postadres-
sebogen.

Ekspeditionen står også for tilmelding til DIS-Danmarks
læsekredse, hvor udenlandske blade rundsendes
blandt DIS-medlemmer.

DIS-Danmarks bestyrelse

Susanne Fuglsang Formand.

Højbakkevej 3, 2640 Hedehusene. Tlf. 46 13 60 01

fuglsang@dis-danmark.dk

Jesper Skov Næstformand.

AO-repr. Friggvej 3, Sdr. Onsild, 9500 Hobro

skov@dis-danmark.dk

Henning Karlby Kasserer.

Rylevej 2, Bro, 5464 Brenderup. Tlf. 64 44 28 08

karlby@dis-danmark.dk

Kathrine Tobiasen Redaktør.

DIS-Forum. Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 41 28 65 30

tobiasen@dis-danmark.dk

Michael Dupont Sekretær.

Stenager 216, st.th, 2600 Glostrup. Tlf. 43 44 16 52

dupont@dis-danmark.dk

Poul Wachmann

Valmuehaven 42, 2765 Smørum. Tlf. 44 65 02 45

wachmann@dis-danmark.dk

Jørgen Kristensen

Markskellet 130, 4300 Holbæk. Tlf. 29 45 69 26

kristensen@dis-danmark.dk

Kirsten Andersen

Gjelstensåsen 125, 3650 Ølstykke. Tlf. 47 17 75 78

andersen@dis-danmark.dk

Bodil Grove Christensen

Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 97 47 28 87

grove@dis-danmark.dk

Lena Sørensen Suppleant.

Løven 28, 3650 Ølstykke. Tlf. 47 17 55 62

soerensen@dis-danmark.dk

Anton Blaabjerg Suppleant.

Fredensgade 38, 8800 Viborg. Tlf. 86 61 04 36

blaabjerg@dis-danmark.dk

Årets begivenhed for slægtsforskere

DIS-Danmark og Sammenslutningen af

Slægtshistoriske Foreninger indbyder til

Slægtshistorisk weekend på Brandbjerg Højskole ved

Vejle 24.-26. oktober 2014

Temaet for weekenden er "Undervisning og uddannelse", og der bydes på spændende foredrag, workshops og masser af socialt samvær.

Programmet i store træk:

Fredag kl. 16.00-17.30: Ankomst

Fredag aften. Asbjørn Romvig Thomsen: Faddere.

Valget af faddere kan vise en del om samfundsudviklingen og folks sociale placering.

Lørdag formiddag. Ulrich Alster Klug: Diverse uddannelser før 1930. Om fortidens mere eller mindre formelle uddannelser med eksempler fra landbrug, søfart og andre erhvervsgræne.

Magne Juhl: Jordemodervæsenet før 1900. Uddannelsen af jordemødre, først i København, siden også i Jylland.

Lørdag eftermiddag. Forskellige workshops. En bred vifte af muligheder for at få demonstreret og arbejde aktivt i små grupper med så forskellige emner som slægtsforskningsprogrammer, slægtsbøger/formidling, udformning af tekster og Daisy-søgninger og meget mere! – Detaljer vil efterhånden blive lagt på hjemmesiderne for både SSF og DIS-Danmark.

Lørdag aften.
Festmiddag og underholdning.

Søndag formiddag. To foredrag v/Erik Kann:

Almueskolens historie 1739-1814 samt Købstadshåndværkere før midten af 1800-tallet. Om lovgivning og undervisningspligt og praktisk anvendelse af kilderne.

Søndag kl. 12.00-13.00: Frokost og derefter hjemrejse.

Derudover er der spørgecentral og salg af bøger og andre materialer. Deltagerne har mulighed for at fremvise egen slægtsforskning.

Pris inkl. fuld pension, alle foredrag og aktiviteter pr. person i delt dobbeltværelse 2.100 kr. Enkeltværelse 2.300 kr.

Tilmelding efter først-til-mølle-princippet til Jonna Qvortrup tlf. 75 92 96 78, e-mail: jonnaqvortrup@hotmail.com

Se detaljeret program og flere oplysninger på DIS-Danmarks hjemmeside www.slaegtogdata.dk.

